



Православний Українець

Чікаго. Рік XIV

Ч. 2 (102)
disporiana.org.ua

Квітень-червень 1966

ПРАВОСЛАВНИЙ УКРАЇНЕЦЬ ч. 2 (102) — квітень-червень 1966 р.

Церковно-громадський місячник УАПЦ (Соборноправної)

Видає Українська Православна Церковна Рада

Редакція Колегія

Адреса Редакції:

ORTHODOX UKRAINIAN

2710 West Iowa St., Chicago, Ill. 60622

PUBLISHED BY THE

UKRAINIAN AUTOCEPHALOUS ORTHODOX CHURCH IN THE USA

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

В США й Канаді: на рік — 2.50 дол., на пів року — 1.50 дол.

В інших країнах — рівновартість 2.50 дол.

Ціна окремого числа 25 центів. Набувати в парафіях УАПЦ і в книгарнях.

Передплату надсилати на адресу Редакції.

ВІД РЕДАКЦІЇ. Статті мусять бути надруковані на машинці в два інтервали або чітко написані. Редакція застерігає за собою право скорочувати статті і виправляти мову та правопис.

ПРЕДСТАВНИКИ І КОЛЬПОРТЕРИ ЖУРНАЛУ І ІНШИХ ВИДАНЬ

В Англії:

Mr. Ivan Dolgopiat
6, Nemoure Road, Acton
London W. 3, England

В Австралії:

Mr. Wolodymyr Dubiw
62 Setzel Street,
East Malvern, Vic., Australia

Наши представники приймають передплату на журнал "Православний Український" місцевою валютою: полагоджують замовлення на всі Богослужбові видання нашого видавництва. Для зручності звертайтеся до них безпосередньо.

Адміністрація журналу "ПУ"

ВИДАВНИЦТВО МАЄ НА СКЛАДІ ТАКІ КНИГИ:

Мінея (святкова і загальна); Служби Страсного тижня і Великодня; Український Православний Молитовник; Часословець; "Літургія Св. Іоанна Золотоустого" на мішаний хор — музика Ю. Сластіона; граматки для поминання живих і спочилих та нові й старі числа журналу "Православний Український" і Календар-альманах на 1956-ий рік — до 35-ліття Відродження УАПЦ.

ORTHODOX UKRAINIAN

2710 West Iowa St., Chicago, Ill. 60622

ЛІТЕРАТУРА ПРО ВІДРОДЖЕНУ УАПЦ (ДО 45-РІЧЧЯ — 1921-1966)

Православна Христова Церква українського народу (історичний нарис) —

Митрополит Василь Липківський. Передмова прот. Д. Б-ко 0.50

За Церкву Христову Громаду проти царства тьми — проф. В. Чехівський 0.25

Діяння I Всеукраїнського Церковного Собору 1921 р. 0.25

Матеріали до патерика УАПЦ, ч. I. Уложив прот. М. Явдась. Ілюстрована розвідка про життя, працю й загибель Великих Митрополитів-Мучеників

— Василя Липківського й Миколая Борецького 0.50

Головні засади УАПЦ — Данило Святогірський 0.25

Ювілейний календар УАПЦ на 1956 р. Цінні матеріали про Відроджену УАПЦ 0.50

Портрет єпископату УАПЦ в рр. 1921-1926 0.25

Ціни подано з пересилкою. Замовляти в нашому видавництві.



Канадсько-Український Бібліотечний Центр

Канадське Товариство Приятелів України

Торонто - Канада

Проповідь у Неділю Всіх Святих

"Отже всякого, хто визнає Мене перед людьми, того визнаю і Я перед Отцем Моїм Небесним; а хто відречеться від Мене перед людьми, відречусь від того і Я перед Отцем Моїм Небесним... Багато ж перших буде останніми, а останніх — першими".

Матв. X: 32, 33; ХІХ: 30

Дорогі мої братя і сестри!

Господь дав людині серце і мозок, тобто почуття і розум. Величезна більшість людей є певна, що живе розумом, а насправді живе почуттям. Розум у більшості людей служить ~~життю~~ для того, щоб допомагати здійсненню бажань їхнього почуття. Це так званий "практичний розум". Ми поспішаємо, кудись біжимо, щось чи когось доганяємо, від когось чи від чогось тікаємо... Одне слово — живемо. І не хочемо спинитися на хвилинку, обтерти піт із свого чола і подумати справжнім розумом: "А для чого я живу?"

Підсоветська молодь дедалі частіше ставить перед комуністичними керівниками це питання: "Для чого ми живемо на світі?" А ті намагаються відповісти... і не можуть. Якщо в людині немає вічної душі, що прагне еднання з Вічним Духом, тобто Богом, то відповіді, братя й сестри, і нема. А якщо і була б у такому разі правдива відповідь, то воно страшна: не варто жити на світі... І людина або намагається не думати, для чого вона живе на світі, і ще дужче починає бігати, когось чи щось доганяти, від когось чи від чогось тікати, або вірить в існування Вічного Бога і вірою освітлює найтемніші куточки свого життя.

Деякі думають, що віра і почуття — це те саме. Це не вірно. Віра — це почуття, освітлене Вищим Розумом, це почуття Духа, а не душі.

На землю прийшов Ісус Христос — Богочоловік. Він — Носій Вищого Розуму Отця Свого і почуття Духа Святого.

І Він підійшов до людей як Чоловік і сказав їм як Бог: "Люди, куди біжите, від кого тікаете і кого доганяєте?" І люди не змогли відповісти. Тоді Він сказав: "Ідіть за Мною!" Одні пішли, а другі — ні. Жалко було залишати ті земні надбання, до яких вони прив'язались почуттям, а розумом не могли зрозуміти, що ті земні надбання — це ніщо. Ті, що не пішли, залишилися на духову загибель. З погляду Вищого Розуму — це божевільні. Хіба ми не вважаємо за божевільних тих окремих людей, що не хотіли були розстатися з своїм майном, коли на Захід наступали большевики, і через те залишилися на захопленій большевиками території?!

А ті, що пішли за Христом, — ті спаслися. Усі до одного спаслися, — і ті, які залишилися живими, і ті, яких замучили, розстріляли, бо спасіння не в тілі, а в духові, бо "не хлібом єдиним живе людина, а кохним словом, що виходить з уст Божих" (Матв. 4, 4). Бо та людина, що йде за Христом, має Його вже у своїй душі і є безсмертна, як безсмертний є і Він — Христос. Він є її життя, Він є її радість, Він є її безсмертя. Така людина визнає і одверто ісповідує Христа, вона не може Його не ісповідувати і ніколи Його не зречеться, бо зректися Христа для неї є зректися самої себе.

Ми є православні християни. Наша православність полягає в тому, що ми визнаємо Христа так, як Він вчить визнавати Його за Своєю Євангелією. І наша Церква наш український православний народ твердо вчить бути без-

можна вірними своєму Господу, щоб цю вірність не зламали в нас ані хвості тіла, ані бідність, ані небезпеки, ані погрози, ані тортури, ані сама смерть. Тому наш народ називав тих, хто відрікається від Христа, твердим і страшним ім'ям "ХРИСТОПРОДАВЦІ". Що може бути страшнішим від назви "христопрода́вець"?! Це ж назва тієї людини, яка продала найдорожчий скарб своєї душі, погасила у ній вогник світла і впала в безпросвітну темряву. А зовнішня ознака такої людини є в тому, що вона відрікається від Христа.

Віра в Христа спасає душі людські. Наука Христа прекрасна своюю теплою, глибиною і силою простоти. Для спасіння треба мати віру в Христа і знасти та ісповідувати Його науку. Це — найбільше щастя людини.

У боротьбі антихриста з Христом вірні Христу православні християни не боялися нічого. І вороги Христа не спинялися ні перед чим, щоб їх знищити. Так виросло величним пам'ятником Христові новітнє мучеництво за Нього, за Його Церкву і Науку. Я наведу лише кілька прикладів з дуже багатьох.

Ви вже знаєте, що митрополит Микола Борецький умер, збожеволівши від викручених суглобів рук і ніг. Священик о. Димитрій Х. був виведений на кладовище і роздягнений цілком. Коли він підняв руку, щоб перехреститися, йому її відрубали. Забивши священика, большевики не дозволили Його ховати. Архимандрит Родіон 75-ти років (Спасівського монастиря) забитий на полі. Один з червоногвардійців хвалився, як він забив архимандрита: насамперед, зрізав з голови шкіру з волоссям, а потім нагнув голову і почав рубати.

Священик Іоанн був порубаний шаблями разом з іншими заложниками у темряві ночі і кинутий у загальну яму ще живим. До ранку йому пощастило вилізти з-під тіл і тонкого шару землі. На стогін священика підійшов сторож кладовища, і священик став благати витягти його з ями. Але страх сторожа перед большевиками був такий великий, що

він закидав священика грубшим шаром землі.

Ахимандрит Веніамін був закатований на станції Чаплинє (Катеринославщина) за те, що заступився за засудженого на смерть на тій же самій станції кол. земського начальника. На місці страти ахимандрита роздягли і почали бити шомполами. Ударами шомполів у нього відбили косу. Уесь скривавлений, ахимандрит мовчки молився, але ударами по руках йому навмисне заважали хреститися. Нарешті відрубали голову...

Це сучасні мученики. Їх сотні тисяч, якщо не мільйони. Це новітні святі, що своєю кров'ю зміцнили фундамент Святої Православної Церкви, а своєю вірою прославили Христа.

Я згадую про це тому, що сьогодні Неділя Всіх Святих. Апостол Павло, звертаючись до вірних Церкви, називав усіх християн святыми. Бо кожна цілком віддана Христу людина є свята. Святі були людьми. І ті святі, які живуть тепер на цьому світі, є люди. А люди є грішні, бо безгрішний є лише Бог. Коли наша країна очиститься від панування на ній большевиків, то відкриється багато святих. Часто самих непомітних, сірих людей, яких інші мали за ніщо. Але відкриється також багато і христопрода́веців, які і на Батьківщині і на еміграції, прикриваючись святым ім'ям православного християнина, продавали свою Церкву, свою віру, за власні матеріальні вигоди, за політичну конкуренцію, за розпусту і пияництво.

Молімося, братя і сестри, щоб і ми не були серед отих христопрода́веців, будьмо вірні Христу, ісповідуймо Його одверто, сміливо і голосно. Нехай знак Його страждань і нашої віри в спасеність цих страждань і воскресіння — святий православний хрест буде у кожного з нас на грудях і в серці. Бо "нема нічого таємного, що б не було явним", і за словом Христа, виголошеним у сьогоднішній Євангелії, "Багато перших буде осстаннimi, а останніх — першими". Амінь.

Протопресвітер І. Губаржевський



ІДЕОЛОГІЯ УАПЦ

ХРИСТИЯНСТВО - ПРАВОСЛАВ'Я

"Людська душа за своєю природою є християнка" — говорить один з Отців Христової Церкви. І це твердження свідчить, що сім'я Христової науки, принесеної нашим Спасителем у світ, не вносить в нормальну основу людської душі якихось протиприродних, штучних елементів, а, навпаки, зміцнює ту, не зіпсовану, духову суть людини, яку вклав у матеріальне тіло її Господь Бог при її створенні. Ця духовна суть була Його суттю, часткою суті Божої, і тому в Книзі Буття написано: "І створив Бог людину за образом Своїм, за подобою Божою створив її: чоловіка і жінку створив їх" (Буття 1, 27).

Отже, християнська релігія в самій суті своїй є релігія гармонії зі створеною Богом духовною природою людини, а не протилежності їй.

Але ця природа була створена сирою, вона була призначена на боротьбу з силами зла, яка (боротьба) має визначити справжню цінність людського духа, бо без боротьби немає зусиль, немає праці волі, — а без цього немає вартостей перемоги над злом.

Ця боротьба провадилася протягом усіх тих тисячоліть, відколи людина усвідомила своє людське (духове) ество і виявляла Його боротьбу з силами зла в різних релігіях. Ті релігії при всій своїй різноманітності кристалізувалися і інтегрувалися в міру їх одуховлення. Нарешті, людство в процесі одуховлення своїх релігій здобуло юдаїзм, буддизм, конфуціянство, магометанство, як в основі своїй единобожні релігії, а серед них християнство як релігію найповнішого відкриття Бога людям через Господа нашого Ісуса Христа. Християнство є, безумовно, релігією без порівняння досягнутою від перелічених вище, бо в них лише частково є те, що в християнстві дано повністю: всеосяжна любов до Бога і людей і поклоніння Богу в духовій істині.

Християнство є релігія наднаціональна, але не безнаціональна. Воно не є безнаціональне, бо віра наша побудована на особистості вартостей духа, починаючи від Бога і кінчаючи окремою людською душою. Ця духовна особистість окремої людської істоти піднімається до Бога через особистість родини, громади, через особистість нації, міжнаціонального співробітництва до особистості всесвітньої громади тілесно-духових істот різних плянят світу, до особистості супо-духових істот не сприйманих фізичною світів, до особистості Единого Великого Бога, що перекриває всі розміри і часи, всі поняття висоти, глибини і широти.

І інакше не може бути, бо християнство росте з просвіленої Ісусом Христом — істинним Богом — людської природи в безтілесне Царство Духа Святого.

Тому в християнській релігії не повинно бути тілесних перепон, що гальмують звільнення духа людського від тілесної матеріальності, в якому вигляді остання не перешкоджала б Його вдо-сконаленню. Такі гальма є протиприродні, протихристиянські.

Але, на жаль, історія таких гальм начіпляла на наші віровизнання багато, створила перегороди між прагнучою Води Живої Духа Святого людською душою і Джерелом цієї Води. Однією з таких перегород є поклоніння людині більше, ніж Богові, що, зокрема, виявилось у спотворенні християнства ідеєю ПАПСТВА в католицизм і ідеєю ЦАРЯ, як голови Церкви, в московському православ'ї: в так званому ПАПОЦЕЗАРИЗМІ і ЦЕЗАРЕПАПІЗМІ. І те і друге явище, розуміється, виникли на певному історичному ґрунті: папоцезаризм — на ґрунті римської світської імперіальної системи, якщо хочете, на ґрунті дохристиянського римського обожнювання римських імператорів, а цезарепапізм — на ґрунті глибоко вкоріненої в історії Московської Русі ідеї самодержавно-

сти, найяскравіші представники якої Іван Грозний і Петро Перший і не мислили вільного розвитку Церкви, а жорстоко підкорювали її своїй самодержавній волі і служженню своїм імперіалістичним інтересам. Цезарепапізм у Московській Русі, а пізніше — в Російській імперії був посиленій ідеєю Москви — "третього Риму", ідучи слідом за традицією цезарепапізму імператорів візантійських як носіїв ідеї "другого Риму".

По суті візантійсько - російський і римо-католицький псевдоцерковні "цезаризми" є явища одного порядку — вони є оматеріалізуванням Церкви як політично - монархічної установи, створенням земної, матеріальної перегороди між душою людською і її джерелом — Духом Святым.

Чи українська нещасна історична доля, чи швидше національні властивості української душі були причиною того, що Україна не приймала ані того, ані другого варіантів накинутого Церкві римській і московській цезаризму. Властивості нашого здорового духовного організму створили певний імунітет проти обох цезаризмів, виробивши свій тип сприйняття й ісповідування християнства у вигляді УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я, яке, залишаючись не тільки невідривною частиною, а й зразком Всесвітнього Православ'я ("Ісповідання Православної Віри" митрополита Петра Могили прийняте як канонічний кодекс православними патріархами Вселенської Церкви), виробило свої національні риси, міцно оперті на ДУХОВОСТІ християнства, на його ЄВАНГЕЛЬСЬКИЙ основі, на виразній перевазі ДУХА при виразно службовій ролі форми у нашему віровизнанні.

Але цю основного значення особливість увесь час намагалися затемнити і католицький папоцезаризм і московський цезарепапізм, користаючи з політичного насильства над західною і східною частинами України довгий час. Проте, українські православні риси в релігійному житті так званих "уніятів" (греко-католицьків) ще довго залишалися жити в західній частині нашого народу, а під московською церковною окупацією в

центральних землях України ці риси відбивалися навіть в церковній обрядовості, як непереможні особливості "юго-западного Краю". Проте, латинізація і русифікація нашої релігійної свідомості таки мали місце і помітно занечищували її. Папа чорною тінню поступово заступав собою Христа у "греко-католиців", а душу православних українців темною муттю заливало церквоподібне "ведомство православного исповедания" як небайдужий чинник царської адміністрації. Українська Православна Церква організаційно була знищена, українська православна свідомість нації була загнана в глухий кут безнадійності щодо можливостей свого збереження, а тим більше — розвитку. В такому стані і в таких обставинах зустріла її революція 1917 року на придніпрянській Україні.

І тут розкрився справжній стан речей. Ідеологічна прірва між російським і українським православ'ям виявилася наочно. Виявилися впливи російського православ'я у формі діяльності так званої "тихонівської" церкви, з одного боку, і живі сили православ'я українського у формі постання української православної церковності, що оформилася згодом у відродженні Української Автокефальної Православної Церкви, з другого. Виявилось, що на Україні сили і тієї і другої сторони були великі і ідеологічно ворожі одна одній. Тихонівська церква була сильна своєю загальноросійською традицією: слов'яно-російською мовою, зовнішнім виглядом свого духовенства, непорушністю царсько-імперських церковних норм, монархічним цезарепапізмом як важливою частиною її апологетики в проповідництві і в багатої літературі, — Українська Автокефальна Православна Церква була сильна своїм свіжим і міцним духом органічного Українського Православ'я, що зразу кинувся в боротьбу проти російсько-царського церковного формалізму, в який було завинене великороджавництво, вороже до відродження духу поневолених Росією націй, особливо до відродження ідеології національних Церков.

Розгорнулася боротьба. Вона охопила всю Україну. Вона оживила релігійно-

національну думку. Вона втягла в свою орбіту нові, свіжі сили. На чоло її вийшли найкращі представники української інтелігенції, які в суворих умовах большевицьких утисків почали розкривати суть і силу Українського Православ'я як нашої національної ідеології. Вони розбивали на голову у прилюдних диспутах найкваліфікованіших большевицьких агітаторів — професорів від марксизму. Диспути, в яких брали участь у Києві бл. п. митрополит Василь і проф. Володимир Чехівський проти проф. Іванова та інших, притягали безліч людей.

Свята Софія була завжди повна — справжня еліта української столиці з застійним подихом слухала великих церковних проповідників, які кидали, як животворчий вогонь, в їхні душі думки сміливі, творчі і повні релігійно-національного оптимізму. (Першим записався в цю парафію славетний художник Юрій Нарбут.) Митрополит завжди пов'язував все-світньоправославну основу з практикою конкретного українського життя настільки органічно, що це стало основою зміцнення української ідеології всупереч розхитуванню її большевицькою агітацією і пропагандою. Адже з цієї таки органічної поєднаності основ православної науки і практики українського народного життя виходили в своїй праці всі визначніші ідеологи Українського Православ'я, напр.: митр. Іларіон Київський, Володимир Мономах, Петро Могила, Паїсій Величківський, Григорій Сковорода, св. Дмитро Туптало, Тарас Шевченко, Микола Костомаров та інші великі наші попередники.

Російське великороджене православ'я відчуло сильного ворога своїх імперіалістичних і реакційно-формалістичних ідей. Формалістичними засобами вирішило воно в зародку припинити відродження Української Автокефальної Православної Церкви. Ale в цьому не пощастило. На свято літнього Миколи (9-го травня 1919 р.) відбулася перша служба українською мовою в соборі св. Миколи на Печерську. "На всенічній, — згадує про це митр. Василь, — і на службі Божій зібралася така сила народу, що не тільки в соборі, а й навколо бу-

ло тісно; весь народ плакав, чуючи апостол, евангелію, псальми рідною мовою; всі відчували, що це вперше після віків "моляться на волі невольничі діти", як провіщав Шевченко" (Митр. В. Липківський. Відродж. укр. церкви. Вінніпег, 1961, стор. 17).

Тому, що справа ідеології УАПЦ, в основі якої стоїть чистота православ'я, стояла і стоїть у нас на першому пляні, то, як пише митр. Василь, "і з російським єпископатом на Україні ВПЦР (Всеукраїнська Православна Церковна Рада — І. Г.) не хотіла поривати зв'язків, хоч його мертві канонічність, небажання хоч трохи ожити, відкрити очі, піти назустріч вимогам життя, його "механическое" православ'я обурювало і ВПЦР, і всю українську людність, і триматися за того ланцюжка, що вже зовсім з"ідений іржею і от-от урветься, було дуже незручно й небезпечно" (там же, стор. 22-23).

Інакше кажучи, ВПЦР припускала можливо висвяту українського єпископату (або здобуття для УАПЦ єпископату серед уже існуючих в російській церкві єпископів-українців) і дальнє міжцерковне порозуміння без втручання російської церкви в наші справи.

Але, як пише далі митрополит Василь, "з оголошенням автокефалії української православної церкви і незалежності її від московського єпископату українська церква залишилася зовсім без єпископів, бо ніхто з тихонівських єпископів не захотів до неї приєднатися. З цього боку становище української церкви стало дуже трудне, що довго тривати аж ніяк не могло. Поширенням української церкви йшло дуже жваво; зокрема св. Софія стала справжнім огнищем українського церковного руху, до неї заходили прочани з усієї України, і чуючи службу Божу українською мовою, дуже захоплювались, звертались до ВПЦР, одержували інформації, поради і бралися до заснування і в себе української парафії" (стор. 26).

Стала гостро проблема термінового очолення УАПЦ українським єпископатом, на конференції на Зелених Святах 1920 року ухвалено обрати своїх канди-

датів і послати закордон на висвяту. Була спроба послати кандидатів до Тифлісу для висвячення у екзарха Грузинської Православної Церкви, але советська влада не пропустила.

Стало відомо, що в Полтаві архиєпископ Парfenій заснував українську парafію і сам править по-українському. У Полтаву була відряджена делегація. Архиєпископ дав згоду прийняти українську церкву під своє керівництво, благословив Українську Православну Церковну Раду провадити свою працю і про це написав відповідну резолюцію на проханні ВПЦР. Протягом певного часу арх. Парfenій висвятив для УАПЦ більше як 30 священиків.

Але Москва серйозно занепокоїлася українським православним рухом. Патр. Тихон прислав до Києва митр. Михайлі Єрмакова як свого екзарха. Останній почав натискати на арх. Парfenія... і той похитнувся. Після Різдва 1920 року арх. Парfenій уже відмовився висвячувати ставленників ВПЦР.

"В лютому 1921 року, — пише митр. Василь Липківський, — екзарх зібрав у Києві синод з єпископів, який в першу голову видав наказ про виключення всього українського духовництва з "духовного звання", позбавлення його священного сану, про скасування Всеукраїнської Церковної Ради й Української Церкви..." (там же, стор. 29-30).

Таким чином Українська Автокефальна Православна Церква залишилася без єпископа. ВПЦР зверталася також до єпископа-українця Антоніна Грановського, що жив у Москві на покої, до єпископа Олексія в Одесі, до єпископа Катеринославського Агапіта, але в умовах советської влади і під тиском тихонівської єпархії згадані єпископи на такий рішучий крок не відважилися.

Ми згадуємо про це, щоб підкреслити, що УАПЦ не мала і не має ніяких тенденцій до будь-якого "реформаторства", як це їй намагаються накинути вороги і "друзі", і зокрема не вважала спосіб хіротонії єпископату одним з елементів ідеологічного порядку, — навпаки, робила все можливе, щоб без порушення існуючого узусу цю хіротонію провести.

Крім того, ми згадуємо про це з тієї причини, що російська церква відкинула українську не тому, що та була, як воно казали, "самосвятська", а ще до того, коли вона просила в них висвячення єпископів. Російська церква, очолена вже на той час митр. Михайлом Єрмаковим, якраз і відтягла різними застрашуваннями єпископів-українців від очолення нашої Церкви, щоб загнати її в глухий кут, бо вела боротьбу не церковну, а національно-політичну, шовіністично-імперіалістичну, прикриваючись церковними канонами як димовою заслоною.

Російська церква в ССР і тут, на еміграції, коли проти канонічного стану нашого єпископату в її розумінні вона нічого путнього сказати не може, — теж називає нас "самосвятими" і теж вимагає пересвята наших єпископів. (Хоч і перебуває на еміграції згідно з канонами, якими вона оперує, в неканонічному стані.) Розуміється, в цій боротьбі її допомагало і допомагає трісталітнє вкорінювання в психіку частини нашого українського православного духовенства отієї російської церковної казенщини, якої воне не може видихати й досі. Звідси у нас і "юрисдикції" і інші лиха.

Пояснити створення різних "юрисдикцій" української православної церкви на еміграції лише тим, що "кожен архієрей хоче бути митрополитом", є необдумане спрощення справи. Є й такі українські архієреї, але справа не в тому, — по суті справа в ідеології: або в зазначених вище засадничих відмінностях її або в її відсутності.

Останнє явище (відсутність ідеології) є не менше зла, бо воно веде до пристосуванства, до пінетрації впливів інших релігій і, навіть, до прямої зради Українському Православ'ю. Тому ми повинні нашу ідеологію, цю нашу основну зброю, відточiti на точилі нашої, української, церковної історії, зрозуміти суть і завдання нашої церковної боротьби і завжди бути готовими до захисту душі нашого народу від впливів ідеологій, як російської закам'яніло-механістичної, так і римо-католицької діялектично-езуїтської, про яку буде мова в наступному нашому нарисі.

МИТРОПОЛІТ ВАСИЛЬ ПРО АРХ. ІВАНА ТЕОДОРОВИЧА

Після т. зв. Акту 27 серпня 1949 р. — пересвяти архиєпископа УАПЦ Івана Теодоровича з рук покійного митр. Христофора і арх. Мстислава — в українській церковній пресі, в розмовах та палких дискусіях між прихильниками і неприхильниками цього акту ця справа обговорюється й досі. З боку прихильників пересвяти або тих, які намагалися знайти оправдання для неї, не рідко чулися голоси, що, мовляв, якби був живий митрополит Василь Липківський, він напевно визнав би цей акт, отже й після пересвяти треба вважати арх. Івана Теодоровича "єдиним і при праці епископом УАПЦ 1921 року", як він за любки називав себе до пересвяти.

Хоч посилається в дискусіях і полеміці на спочилих, які вже не можуть заперечити приписуваного їм, дуже несолідно, проте чимало демагогів оперувало авторитетом замученого митрополита з метою оправдати пересвяту і засудити тих, які вважають її зневагою Св. Духа і зрадою Відродженії УАПЦ.

В журналі Братства, яке взяло собі за патрона Великого Митрополита, кілька років тому один автор, заховавшись під криптонімом "Ю. С.", доказував читачам і членам Братства, що й тепер — після пересвяти — митр. Іван Теодорович єдиний має права законного представника і переємника Великого Митрополита, як посланець його за кордон. Хоча ці заяви Ю. С. були базовані не на матеріалі, а на побожному бажанні, редакція органу Братства чомусь не вважала за потрібне спростувати такі твердження на підставі авторитетних матеріалів — листів бл. п. митрополита Василя до прот. Петра Маєвського з 1933-1937 рр. Можливо стаття Ю. С. відповідала тодішньому курсові редакції чи і всього Братства.

Та як би там не було, наша мета — вяснити взаємовідношення між митр. Василем і арх. Іваном Теодоровичем та ставлення митрополита до різних задумів арх. Івана в США, що в кінці-кінців привели його до пересвяти, і зокрема показати ставлення митр. Василя до можливості пересвяти арх. Івана.

Передаємо слово замученому митрополитові УАПЦ.

УРИВКИ З ЛИСТИВ МИТРОПОЛИТА ВАСИЛЯ ДО ПРОТ. П. МАЄВСЬКОГО

"...Дуже мені жалко, що всесесний архиєп. Іван Теодорович не досить задовольняє своєю працею церкву. Чи він є епископ і Канадської церкви і як її доглядає? Як взагалі у Вас (в Канаді — ОБ) справа з епископом? Може подасте мені адресу архиєп. Івана. Я трохи знаю хиби вдачі архиєп. Івана, але в нього є одна добра риса: він легко піддається впливу, і добрий вплив його зміняє на краще, і за ап. Павлом, з нього можна зробити такого, якого хочете (2 Кор. 12, 20). Отже і представники церкви в [СА]Штатах, і Ви з своєю Консисторією, мені здається, можете добре впливати на нього і робити його таким, яким хочете його бачити. Коли будете бачитись з арх. Іваном, вітайте його від мене і передайте йому пораду, щоб він по можливості все робив за порадою при наймні з найближчими своїми співробітниками; і нехай сама церква буде активним чинником свого життя, а не об'єктом лише зверхнього керівництва, бо лише активність церкви-громади є справжнє й гідне життя церкви".

(З листа з 5.VI 1933 р., Київ)

"Я Вас дуже прошу, і через Вас і все духовництво і церковне представництво взяти в свої руки архиєп. Івана, одверто по-братьєрському виказати йому всі його хиби церк. [овного] керівництва, поставити йому певні вимоги і не залишати його в самотності. Ще якось давно в листі він жалівся мені на свою самотність в Америці, і запевне ця його самотність найбільше спричинила до його відходу від братерства за мури власної пихи... Епископ у нас є старший брат, а не недосяжний владика, і потребує братерського, а не рабського обходження. Робіть свого епископа таким, яким хочете його бачити".

(З листа з 13.XII 1933 р.)

"Якраз на Великдень одержав листа від архиєп. Івана Теодоровича з докладним з'ясованням справи "жукувців" (священики-галичани, які хотіли єпископа-галичанина; пізніші bogdanivci — ОБ). Себе він запевне не винує, а потайну причину незгоди бачить в історичному віковому розділенні між галичанами й наддніпрянцями, що його, як наддніпрянця, не сприймали галичани. Почасти я припускаю й цю причину, але на це сумисвікове розділення ми повинні відповідати ще більшим намаганням до з'єднання, найбільшою увагою до нього. Якась сумна в нього вийшла рапуба й зі справою нав'язати зносини з царгородським патріярхом, добитись визнання від нього, що жуківці скористали як доказ, що сам архиєп. Іван не визнає себе "канонічним", шукає пересвяти від патріярха, і цим збаламутили свої пафії й духівництво, хоч офіційно відійшло від нього лише 5 панотців із своїми пафіями".

(З листа з 10.IV 1934 р.)

Обговорюючи з о. П. Маєвським можливості висвяти окремого єпископа для Канади, митр. Василь пише: "Запевнене до участі в хіротонії варто запросити й арх. Хведоровича (Геордовича — ОБ), коли він не зганьбити себе іезуїтсько-клерикальною церемонією власної пересвяти від представника царгор.[одського] патріярха" (з листа з 8 липня 1935 р., Александр. слобода).

Тут виразно і недвозначно висловлено ставлення митр. Василя до можливої "церемонії пересвяти" арх. Івана, тож даремно дехто пробує, зловживавши іменем митрополита Василя, "витягати" арх. Івана з цієї ганьби, якою він зганьбив себе від представника Олександровського патріярха і представника "братьної" УАПЦ на еміграції — арх. Мстислава, який перед тим офіційно запевняв Канадську церкву, що він визнає єпархію УАПЦ 1921 р. і зокрема арх. Івана.

Засуджуючи намагання арх. Івана йти "під крило греків" шляхом пересвяти, митр. Василь далі пише: "Благаю Бога, щоб він (Собор Канад. церкви — ОБ) гідно встав за діло Христове, а не пішов шляхом арх. Федоровича й американськ. [ого] духівництва" (там же).

В цей важливий момент, провадячи заходи для нав'язання зв'язків з царгородським патріярхатом навіть шляхом можливої пересвяти, "посланець митрополита", арх. Іван не вважав за потрібне радитися з митроп. Василем, який свідчить про це сам: "Ні від арх. Івана, ні від о. Савчука я листів не одержував" (з листа з 22.IV 1936 р., підкresл. тут і вгорі наше — ОБ).

Натомість митрополит щиро радів, довідавшись, що арх. Іван "уже з патріярхом припинив аліанс", залишаючись на позиціях автокефалії і співпраці з церквою в США й Канаді. Він пише: "Коли будете бачити о. Івана Хведоровича, висловіте йому мое задоволення, що він припинив свої зносини з патріярхом. Нехай же пильнує своєї автокефальності на ґрунті соборноправности й ні на що її не міняє. "Держи, що маєш, щоб ніхто не взяв вінця твого" (Апок. 3, 11). Цим скоріше прихилить до себе пафії, ніж плутанням з церковними шахрайами, що тримаються тої думки, що церква для них, а не вони для церкви" (з листа з 15 червня 1936 р.).

Сам же митрополит про своє листування і поради арх. Івану пише таке:

"Що відносно архиєп. Івана, то він, зовсім не повинен жалітись, що я йому не пишу. Як тільки я одержав відомості про "жукувський" заколот в його церкві, я зараз же написав йому листа з підтримкою його в цій пригоді і з порадами. Він не скоро, вже після смерті єп. Жука відповів мені з поясненнями про "жукувців" і визнанням своєї помилки, що скомпромітував себе зносинами з царгородським патріярхом. На його листа я зараз же відповів з порадами, як на мою думку поводитись для замирення в церкві, і зокрема вияснив всю ганебність звертання до патріярха про визнання, що визнав і живу російську церкву і польську автокефалію, що для нього важить не церква, а комерція.

"На цього листа він уже мені не відповів. Коли ж я одержав книжечку п. Свистуна, я зараз же знов написав йому (арх. Теодоровичу — ОБ) листа з рішучим протестом проти його заходів до визнання від царгор.[одського] патріяр-

ха, уже як п'ерший митрополит УАПЦ. Послав через нього й послання до душівництва, щоб полегшити йому розрив з патріархом. **I на цього листа я відповіді не одержав.** Гадаю, що він уже не хоче мати мене своїм порадником і зі мною листуватись, а тому вважаю зайвим на[до]кувати йому надалі своїми листами" (підкр. наше — ОБ).

(З листа з 7 вересня 1936 р.)

Митрополит Василь припускає, що на місці, в США, "...тепер... коли він (арх. Іван — ОБ) має коло себе таких порадників як о. [Корнило] Кирстюк, то може й справді мої поради йому з далекої даччини вже не так потрібні, не завжди можуть бути вчасні і влучні" (там же), але, як побачимо далі, арх. Іван не бажав листуватися з митрополитом цілком з інших причин — далекої віддалі між ними, але не територіальної, а ідеологічної.

Мабуть, інтуїтивно відчуваючи це і баччи в цьому загрозу для УАПЦ в США й Канаді, митрополит далі пише:

"Отже мій наказ вам — борцям за наші ідеї в Америці й Канаді: Не припиняйте своєї боротьби, з'єднайтесь, утворіть із себе тісну одностайну спілку, серед люду мало мені відомого і, здається, розбитого своїми різноманітними власними інтересами, і під свій, спільний вплив візьміть і архиєп. Івана, робіть його таким, яким самі хочете його бачити. Це буде і для нього й для церкви значно корисніше, ніж мої листи" (на які він не реагував, як переконався митрополит — ОБ) (там же).

Дальніша поведінка арх. Івана в церкві США й Канаді викликала таку реакцію з боку митрополита Василя: "Яка це ганьба, що архипастир звертається до цивільної влади за допомогою пригнобити своїх [духовних] дітей! Благословляю Вас на дальшу боротьбу за нашу церкву, бо о. Іван [Теодорович] явно веде себе як ворог не тільки нашої церкви, а і взагалі Христового миру..." (з листа з 10 серпня 1937 р.).

I, нарешті, в останньому своєму листі до о. Петра Маєвського, що перебував у ті роки в Вінніпегу і за вказівками митрополита Василя продовжував боротьбу за чистоту іdealів УАПЦ в Канаді та

цим заслужив собі різні несправедливі карі від арх. Івана, — митрополит знову жаліється на ставлення арх. Івана Тіодоровича до нього — небажання листуватися з ним, невизнавання його митрополитом УАПЦ, бо, хоч він і був знятий на вимогу ГПУ, але його й далі визнавала УАПЦ на Україні, а тим більше в США й Канаді. Митрополит буквально пише:

"Мої листи до Америки не доходять, але о. Іван [Теодорович] сам порвав зі мною стосунки, написавши о. Савчукові (з дорученням копію переслати мені) надто глупого листа, що він, мовляв, діючий архиєпископ, а я — митрополит на спокої, і не він мене, а я його повинен слухати, і загрожує мені судом за втручання в його епархію (sic!), і інші неподібні речі, які свідчать, що ідеологія нашої церкви йому зовсім чужа" (там же — останній лист митрополита Василя з 10 серпня 1937 р., бо в 1938 р. митрополит був викликаний до НКВД, звідки більше не повернувся; всі підкреслення наші — ОБ).

Висновки для всіх грамотних і чесних людей, здається, цілком ясні.

Великий Митрополит засудив усі заходи арх. Івана щодо "оканонічення" себе в будь-який спосіб, за спроби зради Автокефалії і за наміри прийняття "іезуїтсько-клерикальну церемонію власної пересвяти". Переслідуванням і карами на тих, які на волі — в США й Канаді — прагнули зберегти основні ідеали Відродженої УАПЦ, знищуваної дорешти в той час на Україні, арх. Іван знову ж викликав рішучий осуд з боку митр. Василя. Він добровільно і свідомо порвав листовні зв'язки з митрополитом, не бажаючи слухати його батьківських порад та не бажаючи визнавати його ідейним головою УАПЦ в США й Канаді, а останньою заявою через о. С. В. Савчука — копія митр. Василеві — зганьбив і відкинув Великого Митрополита в останні дні його життя, виставляючи натомість себе як "діючого архиєпископа".

Відкинувши поради і вказівки митр. Василя, доказуючи цим, що дійсно "ідеологія нашої церкви [УАПЦ] йому цілком чужа", як зробив висновок сам митр.

Василь, арх. Іван докотився до "Акту 27 серпня 1949 року" в Брукліні, Н. Й., остаточно порвавши цим всяку спорідненість з УАПЦ і підтвердивши припущення Великого Митрополита, що арх. Іван "явно веде себе не тільки як ворог нашої церкви, а і взагалі Христового миру..."

І дійсно — скільки неспокоїв, боротьби і навіть жертв принесло порушення церковного миру справою пересвята, починуючи з 12 травня 1947 р. Цей неспокій триває й досі — явно і в душах духовництва й вірних.

А що дала пересвята? Чи "оканонічиває" ж арх. Іван і очолена ним УПЦ?!

Найкоротшу відповідь знаходимо в ж. "Діяконія" т. I, ч. 1 за січень 1966 року (стор. 39):

"Постійна Конференція канонічних православних єпископів обох Америк вважає висвяти цієї юрисдикції неканонічними і недійсними" (ци заяву зроблено з приводу висвята о. Ол. Новицького єпископами УПЦ в США — ОБ).

Наближається 45 - ліття Відродження УАПЦ. Церква-Мучениця і тіні закатованих на чолі з Великим Митрополитом чекають від Арх. Івана Теодоровича широго каяття, але є перед сучасними книжниками й фарисеями, як помилково каявся Іуда, а перед УАПЦерквою, що об'єднує недостріляних та недомучених.

Церква — любляча Мати — знайде в собі благодать прощення розкязаному.

Прот. Ол. БИКОВЕЦЬ

Примітка. Уривки подано за: "Листи митрополита Василя Липківського до о. Петра Маєвського", Лос Анджелос, 1953.

З В Е Р Н Е Н Н Я до православних українців в розсіянні сущих

Спокій і благодать Господа нашого Ісуса Христа нехай буде зо всіма вами!

Ми, монашуючі поселенці Святої Гори Афон, звертаємося до вас із закликом: Якщо хто з вас побажає відійти від суєти світу і збирати собі духовні багатства, то нехай поблагословить його Господь! Пам'ятайте, що все в цьому світі — проминаюче: і слава, і багатство — все тлінне. Вічна тільки душа, пізнавша Бога.

Сучасний світ лежить у злі, і стойть на порозі апокаліптичних часів. У світі багато спокус і гріха, і не кожен, живучий у ньому, може зберегти душу свою в чистоті. Всіх тих, хто може збирати собі вищі цінності, ми призовімо вступити в чернецтво, в число нашої братії.

Ми не таймо: життя монаха — не легке, — проходить у труді й молитві — зате ж велика йому нагорода на небесах!

У сучасний час, як і все в світі, Свята Гора переживає велике зuboження. Біда наша в тому, що після Першої світової війни припинився доступ на Афон ченців, і тепер ми маємо велике оскудіння в людях. Ось у нас, в Скиті Св. Пророка Іллі, осталось лише пару людей, і то старці, наймолодшому з нас біля 80 років. У Скиті Св. Андрія — декілька людей. В монастирі Св. Пантелеймона — біля 40 людей, а до Першої світової війни були тисячі. Келії ж і колиби остаються порожні і в міру вимирання монахів відходять, як вимерлі посіlostі, в чужі руки і руйнуються. Із 83 келій до Першої світової війни — осталось 13.

Ми живемо і кормимось головно з трудів своїх рук.

У нас є земельні принадлежності, претарні виноградники, городи, орішники, оливкові й цитрусові сади, — але ми вже немічні вдержувати все це в належному порядку.

Надімось на милість Божу і на нашу Покровительку і Заступницю Божу Матір, Ігуменю Святої Гори, що Вона не оставить нас Своєю милістю і пошле нам зміну й опору. А був би жаль, коли б багатовікові досягнення Святої Гори були нарушенні і вийшли б з наших рук.

Недавно грецький уряд дозволив в'їзд на Афон бажаючим вступити в чернецтво. Раніше це було заборонене. Тому бажаючих приїхати до нас просимо негайно пов'язатись з нами.

Ваші богомольці: Ігumen Скита Св. Пророка Іллі —

Архимандрит Миколай з братією.

Пишіть нам на адресу:

Very Rev. Archimandrite Nicholai Skite Prophete Elie,
Mont Athos Karyes,
Greece

ПСИХОЗА ДІЯЛОГІВ

Під час ІІ Ватиканського Собору появилася думка про діялог римо-католицької Церкви з іншими не-римськими Церквами — православною, англіканською, лютеранською та іншими відгалузяями протестантизму в світі. Ще перед початком цього Собору в пресі промайнула і скоро зникла вістка про те, що в Венеції (Італія) збереться конференція православних і римо-католицьких богословів — по 30 з кожного боку. Але тиск реакційних кіл римо-католицької Церкви не допустив до здійснення цього заміру. Звичайно, в наслідок такої конференції і її рекомендацій ІІ Ватиканський Собор міг би провести відповідні зміни в самій римо-католицькій Церкві в ім'я єдності Христової Церкви. Але факт ліквідації цього задуму відразу кинув не-приємну тінь на всю пізнішу акцію діялогу.

Можливо, що ця справа була трохи передчасна і для православних, які не мали нагоди обговорити її, і цим пояснюється відома поїздка Вселенського Патріярха Аtenагораса I по країнах Близького Сходу з візитами до Предстоятелів місцевих православних Церков, а також відбути пізніше Всеправославні конференції в Нью Дельгі і на острові Родос.

Проте, кинуте гасло про діялог розворушило багато духовних і світських членів християнських церков, і на сьогодні помічається широкий розмах і майже неймовірна амплітуда "діялогів" між представниками найрізноманітніших церковних організацій світу, з одного боку, та представниками нехристиянських, навіть марксистсько - комуністичних ідеологій, з другого боку. (В Мехіко навіть був факт спроби "діялогу"-порозуміння між римо-католиками і... масонами, які вперше за багато століть непримиренної ворожнечі були присутні на відправі Меси в своїх повних уніформах).

Нижчеподані інформації про кілька таких "діялогів" виявляють, що в світі, за почином Ватикану, запанувала просто психоза діялогів — явище досі небувале: всі зустрічаються з усіма і дискутують. Але наслідки цієї психози аж ті-

скільки не наближають нас до якоїсь єдності, навпаки — підкреслюють небезпечності цієї психози, яка може викликати повне замішання між вірними, а одночасно виявляються приховані заміри Ватикану — ловити собі рибу в цій каламутній воді "діялогів".

Заохочені заявю Ватикану про поширення "діялогу" навіть на атеїстів, різni ліві і явно комуністичні елементи в багатьох країнах світу прийняли це як відкриття семафору для контактів з представниками церковних кіл і вчених, маючи в першу чергу на увазі "політику співіснування", яку, як запевняє нас редактор "Українського Життя" в Чікаго п. Т. Л. в своїй статті, почав власне святіший отець католиків усього світу, а в тому числі й наших доморослих.

КАТОЛИЦЬКО - КОМУНІСТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Мабуть п. Т. Л. таки має рацію, бо перша в історії Америки така конференція відбулася під протекторатом римо-католицьких кіл у колегії Св. Михаїла в Вайнускі, штат Вермонт, 8-9 листопада 1965 р. Теми доповідей на цій конференції говорять самі за себе: "Релігія і комунізм — паралеля чи антитеза", "Комунізм і релігія в Росії", "Комунізм і релігія в Польщі", "Ватикансько - комуністичні взаємини" (підкр. наше — ред.).

Як подає американський журналіст Л. Брент Бозел в журналі "Нешенел Рів'ю" (див. реферування цієї статті Е. Крупським у "Свободі" з 11 січня ц. р.), римо-католиків на цій конференції представляли професори цієї колегії Св. Михаїла, а комуністів — різні типи з-поза Залізної Заслони, які працюють у США як члени амбасад і кореспонденти комуністичної преси. Комуністичні агітатори не потребували великих зусиль переконувати своїх римо-католицьких "опонентів", бо, за винятком одного священика, всі доповідачі — римо-католики говорили про можливості співпраці їхньої Церкви з комунізмом у таких рожевих фарбах, що, мабуть, самі комуністи часто сиділи з відкритими від подиву ротами.

Поширювані перед цією конференцією матеріали закликали студентів колегії "поставитись прихильно" до "авторитетних доповідачів" і їхньої "наукової об'єктивності" в доповідях. Відкриваючи конференцію, президент колегії о. Джералд Дюпонт говорив у дусі подивутідної "соборності". Не називаючи поіменно ні християнства ні комунізму, він заявив, що "в дусі Ватиканського Собору ми [римо-католики] розвиваємо глибоке розуміння всіх релігій (комунізм він теж вважає релігією — ред.), і тому дивимось із симпатією в напрямі останніх намагань релігійного порозуміння між мільйонами людей".

Таким чином, ще задовго до славновзвісної зустрічі папи Павла VI з советським міністром закордонних справ Громиком о. Д. Дюпонт вяснив нам, що все те зроблено з метою "зближення і порозуміння" між двома релігіями — римо-католицтвом і... комунізмом. Римський первосвященик зустрівся з одним із комуністичних "первосвящеників". Що ж тут дивного чи ганебного? Як діялог, так діялог!

Головний доповідач проф. Даніельс дійсно винайшов дуже багато паралелів між комунізмом і релігією, запевняючи свою авдиторію, що комунізм — також релігія, що комуністичний терор — це лише "релігійна боротьба", як і взагалі комуністичний рух у світі — це тільки "релігійний рух". Поборювати ж комунізму непотрібно, бо вже, мовляв, стихає гострота релігійної боротьби (очевидно завдяки тому ж Ватиканському Соборові, який, як виходить, не засудив комунізму лише тому, що це ж бачите "також релігія").

Не так давно проф. Галайчук писав у "Свободі", що римо-католицька молодь країн Південної Америки, захоплена "діялом", почала масово зустрічатися із комуністичною молоддю, ганебно програючи в дискусіях, то це не дивно. Але ми не виходимо з дива від таких "авторитетних" римо-католицьких представників, як зі branі в колегії Св. Михаїла на згадану конференцію.

Закінчуячи свою "бліскучу" доповідь, проф. Даніельс сказав: "...Головним питанням цієї конференції є: чи марксизм,

крім своєї власної антитеїстичної (безбожкої — ред.) філософії є рішений знищити інші віри і заперечити свободу сумління одиниці?.."

Бідний професор! Якщо для нього це й досі ще тільки "питання", то нехай запитає тих, які до сьогоднішнього дня привозять з-поза Залізної Заслони красномовні відповіді на його "питання" у формі "вірчих грамот" мучеництва за Христа на своїх скатованих тілах. Так, недавно лютеранський пастор Річард Вурмбрант вирвався з комуністичної Румунії, де він був в'язнем у 1948-1959 і поновно в 1959-1964 рр. Перед сенатською підкомісією Внутрішньої Безпеки США в травні ц. р. він показав шрами на своєму тілі від нагайв, залізних палиць і ножів.

"Ви захищаете комуністичних насильників, а я бачив людей, які вважали за краще вмерти в муках, щоб не виступати проти Бога і не переходити на атеїзм і комунізм. Не може бути компромісу з комунізмом! Церква не може мати мирного співіснування з атеїзмом", відповідає цей пастор-мученик на "наукове питання" проф. Даніельса і всіх йому подібних "вчених" у вільному світі.

"Я бачив католицького священика, який умирал, твердячи, що папа ніколи не потисне руки комуністові (підкр. тут і вгорі наше — ред.). Я радий, що він не знає про те, що сталося...", заявив цей ісповідник, натякаючи на "релігійну" зустріч папи Павла VI з "таваріщем" Громиком.

НОВИЙ "СПІЛЬНИЙ ЗНАМЕНИК"

Аналогічна, на цей раз уже міжнародна, зустріч "віруючих з атеїстами" за почином католицького Товариства Св. Павла відбулася в травні 1966 р. в Західній Німеччині. На зустріч прибуло бл. 300 учасників з Угорщини, Чехословаччини, Румунії, Болгарії, Югославії, Німеччини, Франції й ін.

Щоправда, тут уже не говорили, що "комунізм — це релігійний рух", а просто шукали "спільногом знаменика" між вірою і безвірством. Римо-католицькі майстри від схоластики разом з такими ж майстрами від діялектики марксиз-

му спільній знаменник знайшли і назвали його "гуманізм" (людинолюбство). Наслідники "святої інквізіції" і продовжуваючи "славних традицій" ЧеКа порозумілися взаємно і зворушливо побраталися — одні на славу папи римського, другі на славу Карла Маркса.

Це ж так просто: поскільки, мовляв, ні християнство ні комунізм не є самоціллю, а тільки засобами до гуманізму, як своєї мети, то щоб досягти її, треба "стати кращим християнином і кращим комуністом", і тоді відразу запанує "Пацем ін Терріс" (мир у світі)...

Захоплений новоспеченим "братерством", католицький представник — єзуїт Райннер відкинув "християнську самопевність" щодо знання про людину і поставив вимогу, щоб католики переробили свою атропологію на базі модерного природознавства, тобто — на базі Дарвінізму (наука про т. зв. еволюцію людини від мавпи).

Щоб ще більше зачарувати римо-католиків "правдами марксизму", французький комуніст Гараді розповідав байки про еволюцію теперішнього марксизму до стадії "післятейстичного гуманізму", в наслідок чого марксисти починають схилятися до плюралізму (многогранності), при якому різні світогляди можуть провадити до однієї мети (світової революції? — прим. складача).

На прикладі цих двох перших "зустрічей і діялогів" римо-католиків з комуністами-атеїстами римські християни по-

казали цілковите незнання і нерозуміння суті комунізму, як в теорії, так і на практиці, і тому піддаються під впливи марксистів-дарвіністів та зрікаються вже християнства як самоцілі, погоджуючись, що воно є тільки засіб до гуманізму, до якого нібито веде й марксизм-комунізм.

Про комуністичний "гуманізм" можуть говорити хіба різні "сліпі" в західному світі, які "дивляться і не бачуть, слухають і не розуміють" (Ісаї), але не ми — православні українці й інші поневолені народи комуністичної тюрми народів, та, надіємося, і католики Східної Європи на чолі з угорським кардиналом Міндсенті, які вже, як і ми раніше, скуштували на собі всі "плюралістичні" вияви комуністичного "гуманізму".

Своїми уступками "науково - гуманістичного" характеру римо-католики, звичайно, сподіваються здобути прихильність комуністів-атеїстів і в цій атмосфері вжити заходів для "навернення" їх до римо-католицтва або хоч добитися від комуністичних режимів прихильного ставлення до своєї Церкви як "прогресивної", "сознательної" і "соціально близької". Поруч з таємними ходами ватиканської дипломатії в комуністичних центрах вищезгадані діялоги були явною підготовкою до секретних розмов папи Павла VI з Громиком. Отже, програючи духовно-морально на тих діяlogах, Рим намагається виграти політично.

(Продовження буде)

УВАГА! СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛІ І ВІРНІ! УВАГА!

Видавництво УАПЦ в США „Православний Українець“

випустило першим друкованим виданням

„ПРОПОВІДІ НА АПОСТОЛЬСЬКІ ПОСЛАННЯ“

МИТРОПОЛИТА ВАСИЛЯ ЛИПКІВСЬКОГО.

Понад 200 стор., добрий папір, обкладинка М. Дмитренка.
Післяслово протопресвітера проф. Ігоря Губаржевського.
Ціна з пересилкою \$5.00 — на групові замовлення знижка.
Набувати в парафіях УАПЦ або замовляти у Видавництві:

ORTHODOX UKRAINIAN

2710 West Iowa Street

Chicago, Illinois 60622

Свято Св. Володимира колись...

(Спогад з давнину лого)

В день Св. князя Володимира — Промовителя Русі-України я завжди перебувава в приемних спогадах на далекій нашій Батьківщині, в рідному незабутньому містечку Велика Багачка на Полтавщині. Не знаю, чи ще десь так урочисто святкували цей день, хібащо в Золотоверхому Києві, столичному граді Великого князя землі української.

Велике й малювниче наше містечко пишається в садах та левадах з джерельними криницями, оповитими червоною калиною. Самий центр містечка розташований на рівнині в долині, а по обох боках гори, всіяні білими хатками, потопаючими в садках і мальвах-рожах. Тут же знаходився великий маєток дідича А. Данилевського. А далі, по обох горах, місце вічного спочинку — цвинтарі: один належить Св.-Троїцькій церкві, а другий Різдво-Богородичній. Через містечко йде битий шлях (у містечку брукований), за який дбало Земство. Шлях ішов на Полтаву і далі на Харків.

Коло самого містечка виблискувала своюю кришталево чистою водою річка Псьоль, яка впадає в Дніпро-Славутич. Від містечка річку перетинає великий острів, на якому два рази на рік відбувались великі ярмарки. На середині острова, над самою водою, був побудований пам'ятник Св. князя Володимира у формі хреста з дашком у вигляді церковної бані, навколо був огорожений штакетами. З боку річки було вималюване Розп'яття, а лицем до острова — великий образ Св. Володимира в натуральний ріст людини.

В день свята в обох церквах відбувались урочисті Богослуження, а після відправи під урочистий спів дзвонів з обох церков причет і люди з хоругвами виrushали на острів — до пам'ятника Св. князя Володимира. Обидві процесії зустрічалися на одній вулиці, священики обмінювались поцілунком, обидва хори зливалися в один, і під спів тропаря всі разом ішли до пам'ятника, на якому красувався від голови до ніг чудовий великий вінок, сплетений дівчатами з зелені

і втиканий колосками й волошками.

Процесія ставала колом перед пам'ятником, море людей заливало острів, бо на цю урочистість прибувало багато людей і з сусідніх околиць. Тут служили спільно молебень з акафистом до Св. Володимира і відбувалося Велике освячення води в річці. Лунала величні співи сполученого хору, прославляючи "землі нашої Просвітителя". Для освячення води була покладена від берега кладка, з неї священики погружали св. хрест у чисті води річки під голосні стів хору "Спаси, Господи, людей Твоїх..." Вся ця урочистість символізувала хрещення Русі-України.

Після освячення води люди набирали собі і зберігали з року в рік. Процесії в такому ж порядку поверталися до своїх церков, а люди починали святкування в своїх хатах — вірніше в садках, вітаючи в себе гостей та частуючись у цей день молодими курчатами з свіжою "новою" картоплею та іншими Божими дарами, якими Господь так щедро обдарував нашу багату рідну землю.

Глибоко сприймаючи своєю юнацькою душою це велике свято, під враженням його я написала свій перший віршик, бо хто ж із нас в молоді роки не писав їх? З часом всі мої вірші розгубилися, але цей перший залишився в моїй пам'яті на все мое життя разом із незабутнім спогадом про це величне всенародне свято в нашому містечку.

Круг Володимира Святого
Багато народу зібралось,
В гарячій молитві до нього
Душою об'єднались.
Уста щепочуть всіх:
"Спаси нас, Ізбавителю",
А хор співа: "Радій, Володимире,
Вкраїнський Просвітителю!"
Як хрест погрузили у воду,
Спів голосніш залунав.
В цей мент Господь силу цілющу
На воду цю послав.
І кинулись всі набирати,
Знялося стукотіння,
Хто з глечиком, хто з кухликом.

ВІРА СЬОГОДНІ

Дослідний центр Каліфорнійського університету в Берклі, Кал., одержав такі відповіді на п'ять основних питань щодо віри.

1. "Я знаю, що Бог дійсно існує, і не маю в цьому ніяких сумнівів" відповіли "так": півд. баптисти — 99%, католики і лютерани Missouri — 81%, американ. баптисти — 78%, секта "учні Христа" — 76%, пресвітеріани — 75%, американ. лютерани — 73%, англіканці — 63%, методисти — 60%, конгрегаційні — 41%.

2. "Ісус Христос є Божественний Син Божий, і я не маю в цьому ніяких сумнівів" % "так": півд. баптисти — 99%, лютерани Mic. — 93%, католики — 86 %, amer. баптисти — 76%, amer. лютерани й "учні Христа" — 74%, англіканці — 59%, методисти — 34%, конгрегаційні — 21%.

3. "Ісус Христос народився від Діви" лютер. Mic. — 89%, катол. — 74%, amer. % "так": півд. баптисти — 99%, лютерани Mic. — 92%, католики — 81%, amer. баптисти — 69%, amer. лютерани — 66%, "учні Христа" — 62%, англік. — 39%, методисти — 34%, конгрегац. — 21%.

4. "Чуда відбувалися так, як подає Св. Письмо" % "так": півд. бапт. — 92%, лютер. — 69%, ам. бапт. і "уч. Хр." — 62%, пресвітер. — 58%, англік. — 41%, метод. — 37%, конгрег. — 28%.

5. "Цілком певно є потойбічне життя" (після смерті) % "так": півд. бапт. — 97%, лютер. Mic. — 84%, католики — 75%, ам. бапт. — 72, ам. лютер. — 70%, пресвіт. — 69%, "уч. Хр." — 64%, англік. — 53%, метод. — 49%, конгр. — 36%.

Дослідження провадилося в Сан-Франциско й околиці.

Скінчилося моління...
І йдуть додому всі
Веселі та щасливі
І бідні, і багаті,
І гарні й невродливі.
Бо всіх іх отут
Сонечко рівно обігріло,
Вірою й любов'ю
Всіх об'єдинило.

A. K.

Дуже шкода, що в дослідженні не відмічено православних. Цікаво, що найвищий відсоток позитивних відповідей на ці основні істини християнської віри походили не католики, які з фарисейською самопевністю вважають себе "найкращими християнами", а баптисти.

—О→

Недавно інститут Галупа, що досліжує громадську думку в США, вивив, що приблизно 50 мільйонів американців приходить до церкви щотижня. Це число базоване на 113 мільйонах дорослої людності віком понад 21 рік, і означає спад на 4% порівняно з станом 10 років тому. Дослідження виявило такі деталі: більше відвідують церкву особи у віці понад 30 років, чим молодші; більше людей з річним заробітком понад 5.000 дол.; серед відвідувачів на 20% більше жінок, чим чоловіків; удвічі більше католиків іде до церкви, чим протестантів. Але найзамежніше те, що особи, які закінчили коледжі, більше відвідують церкву, ніж ті, які закінчили лише середню школу (гайскул). Це тим знаменніше, що в багатьох колегіях, на жаль, студентам прищеплюють матеріалістичний світогляд, але, як бачимо, не в стані зробити з них марксистів-безбожників, бо "душа людини — з природи християнка", як сказав один із Св. Отців Христової Церкви.

За журналом AREO

ДОВІРИВСЯ БОГОВІ

Леонід Ткачук з Михайлівки, Тетіївського району (Київщина), написав листа до свого друга Петра Шафранського у далеку Новосибірську область. Ось уривки з цього листа:

"... тепер опишу коротенько про себе. Петре, ти не гнівайся, якщо деякі з моїх слів будуть тобі не до вподоби. Знаєш, я повністю довірився Богові. Мало тепер таких людей, які не вірують, бо в кожній людині достатньо розуму, щоб осягнути велич Творця. Адже виникнути само по собі нішо не може. Якщо є будинок, то є і будівник... Раз є творіння, то є і Творець... Тому і я довірився Богові." ("Молодь України", Київ)

КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА

За спогадом проф. І. Н. Нікодімова, Мюнхен 1960.

(продовження з ч. 101)

Із-за різного рівня поверхні Печер ходи в деяких місцях набирали стрімких ухилів, а де-де були навіть драбини. У зв'язку з численністю підземних ходів, а також за відсутністю правильної системи орієнтуватися в них було тяжко. Коли я відставав від богомольців (що йшли з провідником) або пробував пройти в Печери самостійно, мені коштувало багато зусиль і страху знайти правильний вихід. До свідомості, що заблудив, до-мішувалось природне почуття містично-го третміння, яке ще посилювалось повною темрявою. Тому в давніші часи богомольців супроводили два ченці: один ішов спереду і провадив групу, а другий слідкував ззаду, щоб ніхто не відстав або не звернув невірно в якийсь бічний хід. І ченці і богомольці держали в руках засвічені свічки, що їх можна було набути коло входу в Печери. Тут же чергували ченці-проводники, які супроводили богомольців, коли збиралася поважна група. Раніше, коли бувало багато богомольців, які бажали помолитися коло мощів, в Печери спускались відразу кілька груп, що йшли в різних напрямах і деколи зустрічалися під землею. Коридори були бл. 1 метра ширини; висота Печер була також достатня, так що я, будучи високого росту, проходив скрізь не пригинаючись.

Коло деяких мощів чергували т. зв. "гробові", тобто ченці, які вартували або молились. Серед них було багато схимників. Вигляд цих дідусів, одягнутих у куколь і мантії з білими написами, які несподівано появлялися з темряви, викликав сильне враження. По обох боках коридора, чи вірніше підземного ходу, в нішах стояли домовини з св. мощами. В останній час частина мощів була відкрита, і їх можна було виразно бачити через скло. Святі були одягнуті в мантії. Спочивали вони з складеними навхрест руками, як при всякому християнському похованні. Самі мощі були обгорнуті в шовкові покривала. Раз на рік, власне в першу неділю Вел. Посту, екклезіярх

Лаври разом з пономарями оглядав мощі, виносячи їх у вищезгадані дерев'яні галерії,* які сполучали Печери між собою і з Верхньою Лаврою. Тоді ж їх переодягали в нові покривала.

Згідно з православним поглядом, факт нетління останків подвижника не означав абсолютноного доказу його святості і підстави для причислення його до святих. Для канонізації (прославлення святого) необхідні особливі умови, зокрема чуда. Напр., мощі Св. Володимира збереглися лише у вигляді кісток голови. Проте князь Володимир — один з найбільш шанованих святих Православної Церкви. А от останки святителя Павла Тобольського, похованого під лівим пригворм Великої церкви, збереглися настільки добре, що я був вражений, коли мені якось відкрили його лиць: воно було точно подібне до зображення Павла Тобольського, зробленого за його життя. Правда, як і в більшості мощів, тілесні тканини були дуже висохлі, але риси обличчя можна було легко відзначити. Не зважаючи на очевидне нетління останків, все ж таки свят. П. Тобольський, хоч і дуже шанований, не був причислений до святих, і перед його гробом щочетверга відправлялися урочисті панаходи...

В кількох випадках святі були поховані в печерах-келіях, в яких вони жили. Так було з затворниками. Проходячи по пічерних коридорах, з обох боків можна бачити невеличкі вікна, що ведуть у мініяюрні пічери. Над віконцем напис: "Затворник такий то". Тут протягом багатьох років, не виходячи з своєї пічери, спасався цей затворник. Зв'язок із зовнішнім світом обмежувався цим маленьким віконцем: через нього щодня подавали затворникові проскурку і ківі води. Про його смерть довідувалися, коли подана їжа залишилась неторкнутою.

Треба зауважити, що й над кожним

*) При великому напливі богомольців ці галерії служили також притулком для них на ніч. Прим. автора.

гробом преподобного висів напис з ім'ям святого, його послуху і звання, напр.: лікар, проскурник, канонарх, мовчальник, князь і т. п. Серед безлічі угодників на Близких Печерах спочивають і останки преп. Нестора Літописця...

Як у Дальніх, так і в Близких Печерах під землею знаходилися старовинні мініатюрні храми, а також келії преп. Антонія Й Феодосія та трапезна для братії. В минулі часи в Печерах щодня служились ранні Літургії... Коло входу в Печери купуєш проскурку і потім темними переходами ідеш у церкву. Напрям вказують співи, що лунають з-під землі. Ось блиснули вогники свічок — це з темряви виринув храм. Пробираєшся через натовп богомольців, які, не помітивши ся в церковці, стоять в темних проходах, в суміжній келії, і проходиш у віттар. Там настільки тісно, що священослужителі рухаючись мусять дотримуватися особливої обережності, щоб не зачепити ризами св. посуду. Співи, обставини, ризи — все дуже скромне. Відправа скоро закінчується, бо співає не хор, а декілька ченців, а їм підспівують богомольці. Оновлений і радісний виходиш нагору.

За давньою традицією на Близких Печерах ховали настоятелів Лаври (митрополитів), а на Дальніх — намісників (архімандритів). Проте з цього правила робили винятки: за царським дозволом на Дальніх Печерах хоронили й світських титулованих і відомих людей. Так на Печерах виросло кладовище. Розташоване високо в ограді церкви, заросле столітніми деревами і прикрашене чудовими надгробними пам'ятниками, інколи у вигляді усипальниць і каплиць, це кладовище було улюбленим місцем для прогулянок. На жаль, в советські часи чудові пам'ятники, мавзолеї із зворушилими цитатами з Євангелії зазнали ганебних образ: пам'ятники розбиті, хрести повалені, каплиці перетворені на відхідники і т. п. Появилися написи непристойного характеру. Нарешті, прийшли "аматори чужої власності" і в погоні за цінностями почали розривати могили і знімати з трупів золоті перстні, хрестики та інше.

П'ята година ранку... Коло Св. Воріт

рух. Зібралася група богомольців. Це — ранні молільники чекають відкриття Лаври (як правило, на нічні відправи Лавра не відкривалась). Здіймаючи шапки, щиро хрестячись, у побожному мовчанні вони по черзі підходять до ікони в нічні воріт, а далі перше всього ідуть у Велику церкву до тієї маленької чудотворної ікони, з якою в кожного з них пов'язано стільки любови, віри і надії. Ікона з-над Царських дверей до Літургії (9 год.) спущена вниз. Коло неї стоять у мантіях два ченці, які підтримують її, обтирають рушниками і пильнують порядку. Ікона укріплена на чудових шовкових блакитних стрічках. На ікону одягнена скромна риза, бо дорогоцінності зберігаються в ризниці. Під іконою висить багато "підвісків", тобто різноманітних цінностей, що їх вірні приносять як дари: переважно перстні, ланцюжки, хрестики і т. д. Перед іконою зібралося багато богомольців. Серед них світські люди, але багато й ченців, — серед ченців існував звичай починати монастирський день молитвою перед цією найбільшою святынею.

Велика церква уявляла собою ніби історичний музей. Кожний крок був пов'язаний із спомином великих подій. Ось Ігорівська ікона Божої Матері. Вона висить у правому притворі Великої церкви. За переданням, св. князь Ігор Ольгович був забитий під час слізної молитви перед нею, від чого вона й одержала свою назву. А ось мистецька скульптура, що зображує відомого оборонця Православія князя Острозького. Фігура висічена з мармуру і дуже делікатної роботи... Ось рака (гробниця) рівноапостольного князя Володимира, просвітителя Русі. Ось рака преп. Феодосія, нарешті ось ця велика ікона (Успіння Б. М. — ред.), до якої на протязі тисячоліття звідусіль сходились віруючі люди, несучи до неї свої найтаємніші почуття, бажання, скорботи і сльози...

3. ЛАВРСЬКІ БОГОСЛУЖЕННЯ

Лаврські Богослуження давали велику релігійну і естетичну насолоду. Відправлялися вони за особливим чином в обстановці найстаровиннішого монастиря у величних храмах. Знаменитий був і пе-

редзвін лаврських дзвонів, що кликали на молитву, і чудові мистецькі облачення духівництва, і гіантські свічі, що таємничо освітлювали старовинні зводи, древні ікони, позолоту іконостасів і, нарешті, своєрідні захоплюючі співи лаврських хорів.

Лавра зустрічала день молитвою дуже рано. О 1 год. ночі лунало благовістя дзвонів, що кликав на Утреню. Ця відправа продовжувалась до пів на четверту. Вже в пів на шосту починались ранні Літургії. З 9 год. відправлялась пізня Літургія в Великій церкві, що інколи продовжувалась до 1 год. дня. Нарешті, о 4 год. дня в тому ж соборі і на Печерах відправлялась Вечірня, а в інших храмах Вечірня з Утреною. Напередодні великих свят і неділь у соборі служили Всюощну, яка починалась о 6 год. вечора, а закінчувалась коло 12-ої або й пізніше. Кожна деталь цього Богослуження гармонувала з прекрасною цілістю.

Зустріч Митрополита

Така була вже зустріч митрополита. Шоста година вечора. Завтра неділя, і сьогодні в Великій церкві Успіння Богоматері відправляється Всюощна митрополичим служінням. Від входу в храм і до дверей митрополичого дому розставлені широкі червоні килими. По них уроочисто йде для "великої зустрічі" "зі славою" численне духівництво. Ось спереду, безпосередньо за жезлоносцем, свічконосцем і хрестоносцем повільно, уроочисто і поважно рухається могутня, масивна фігура архидиякона Йоакима. Його громове "Достойно есть" змагається з приголомшуючим гуком великих лаврських дзвонів. Він облачений в золотий кованій стихар, а його багатирські груди навхрест перепоясані широченим червоного оксамиту з золотом орarem. По боках його в таких же прекрасних облаченнях з дикірієм і трикірієм ідуть іподиякони Пантелеймон і Нікон — лаврські "оловейки", для яких, здавалось, у гамі не існує межі високих нот.

Зосереджено й поважно виступають попарно лаврські старці, члени вищого органу керівництва Лаври — Духовного Собору або, як їх називали, соборяні:

намісник Лаври архимандрит Климент, керівник найстаршої на Україні (понад 300 років) типографії архимандрит Філadelph, скарбник Лаври архимандрит Акфим, завжди заклопотаний економ Лаври архимандрит Воніфатій, величний еклезіярх архимандрит Димитріян, рухливий і трохи нервовий архимандрит Варсонофій, благочинний архимандрит Олексій, керівник справами ієромонах Аполос... Ось ідути ієромонахи, — всі одягнуті в чорні мантії і клобуки; лише в архимандритів, залежно від їхнього становища, виділяються червоні або зелені "скрижалі".

З урочистою процесією іде й лаврський великоцерковний хор під керівництвом досвідченого, безмежно люблячого і відданого співам уставника правого клироса архимандрита Флавіяна. Велично лунають слова тропаря Успінню "Породивши, Ти дівоцтво зберегла, а впокоївшись світу не покинула, Богородице"... Попереду йдуть канонархи — хлопчики з довгим волоссям і в підрясниках, а за ними сонм хористів — ченців і послушників.

Давно вже чекаючи на лаврському подвір'ї початку Богослуження, народ обступив червону доріжку килима, по якій посувається процесія. Через кілька хвилин ця процесія повертається, але її вже очолює митрополит Київський і Галицький, настоятель Києво-Печерської Лаври. На ньому білий митрополичий клобук і чудова світлолілова з білими смугами шовкова мантія. При появі його на порозі митрополичого дому лунає несказаний могутній і мелодійний лаврський "красний передзвін". Це вся велична оркестра лаврських дзвонів вітає Первосвятителя Церкви. Похитуються величезні високі лаврські воскові свічі (бл. 25 кг кожна), куриться тиміям, сяють при світлі заходячого сонця ризи і мелодійна гармонія звуків наповнє повітря... Багато людей плачуть, стають на коліна...

Вже обидва клироси стали на свої місця з обох боків амвону, вже могутні своєрідні лаврські мелодії розливаються під високими зводами старовинного храму... На чудових стрічках повільно спускається для цілування митрополитові

велична старовинна святиня православного світу — чудотворна ікона Божої Матері... Коливання тінів, пахощі ладану, лампадки, свічі,*) силуети ченців у мантіях під акомпанімент чаруючого співу настроюють урочисто, піднесено і зосреджено...

Такий же урочистий був початок Богослуження, коли в хвилях тиміяму з засвіченою пудовою свічкою з білого воску архидиякон Іоаким виголошував своє могутнє "Встаньте, Господи благослові", і відбувався вихід сонму духівництва в клобуках і мантіях на чолі з митрополитом на літію, а потім на поліелей уже в повному облаченні і з засвіченими свічками. Який барвистий був вихід архидиякона з тяжким пудовим кованим Євангеліем у супроводі двох іподияконів і Його прокимен, підхоплюваний поперемінно обома клиросами! А потім замріяне, повільне "Славослов'я" і незвичайно гармонійне і сміливе своїми модуляціями "Святий Боже", що виконувались обома клиросами спільно на середині храму... Цей момент надходив близько половини дванадцятої години ночі. Всі знали про нього з могутніх ударів лаврського дзвону "на дев'яту пісню".

Крім згаданих Богослужень, в певні дні тижня відправлялися урочисті панаходи й молебні. Особливо незабутні соборні акафисти перед чудотворною іконою Божої Матері в середі і такі ж панаходи перед гробницею святителя Павла Тобольського в четверги.

Свято Успіння Божої Матері

Проте найбільшою церковною урочистістю в Лаврі був день Успіння Божої Матері 15/28 серпня... Напередодні святкувалася пам'ять преп. Феодосія. Таким чином велика урочистість збільшувалась. Ще задовго до Успіння вся Лавра, а особливо лаврський двір перед собором становили собою ніби величезний табір людей в різноманітних одягах: тут були і

*) Доsovетських часів у лаврських церквах не горіла ні одна електрична лампа. Церкви освічувалися виключно свічками. Пізніше було проведено електрику, від чого дуже втратила краса вੱчірніх відправ. Прим. автора.

сіряки російських селян, і кольоритні убрання українців, а особливо українок, і білі косинки, і різокольорові хустки, і модні дамські капелюхи, і офіцерські еполети, і скромний підрясник здалека прибулого послушника. Серед цієї маси виділялись групи черниць. Звичайно вони супроводили ігуменю свого монастиря, що прибула на богомілля. Ігуменя ішла з посохом, на грудях у неї висів хрест. Всі черниці були в рясах і в чорних "апостольниках", з-під яких, проте, виглядали святкові білі косинки.

Море голів гойдалося найрізноманітнішими строкатими хвилями, найяскравішими кольорами. В повітрі стояв стриманий, ради святої місця, гомін. Звуки зливались ніби в одно гудіння. Але серед них виділялись своєрідні, що звертали на себе увагу. Це сліпі лірники виконували старовинні співи на біблійні теми в супроводі бандур, народніх цитр, сопілок, лір або й переносних фігармоній. Траплялися великі знавці старовинних мелодій. Їхня своєрідна спокійна, монотонна, але дуже гармонійна пісня, повна зворушливого змісту і сердечності, надовго залишалася у пам'яті.

Ось народ товпиться коло кіоска з іконами, духовною літературою. Хто бажав зробити закуп великого розміру, той направлявся в іконні крамниці. Там знаходив і ладан, і свічки, і оливу, і лампади, і деликатного ювелірного виробу хрестики з дорогоцінних металів, і олеографії Лаври, і прекрасні вироби лаврської мистецької майстерні, і облачення, і плащаниці і цілі іконостаси. Далі знаходяться кіоски з хлібом і проскурами, звідти несуться привабливі пахощі свіжоспечено-го лаврського хліба і проскур. Проскури продають починаючи з розмірів грецького горіха і кінчаючи величезними кількаунтовими.

Годинникова стрілка посувавася до шостої години. В низці лаврських церков уже відбувався урочисте святкове Богослуження, проте в Великій церкві, де служитиметься Всюощна, покицько тихо. Храм ще зранку заповнений богомольцями, які зайняли місця заздалегідь. Всі, хто залишився надворі, — а таких, звичайно, було більшість, — слухали відправу і молилися під відкритим небом.

Ось лаврські куранти мелодійно програли чотири рази гаму, відбили годину і разом з останнім звуком їх пролунав могутній, густий удар великого лаврського дзвону. Багато епітетів можна було прикласти до лаврського дзвону: це був і оксамитний, і мелодійний, і величний і незвичайної сили передзвін. Дзвоніння зливалося в один безперервний звук-гудіння, в якому неможливо було відрізняти окремих ударів, а чути було тільки хвилі звуків. Своєю могутньою музикою воно давало невимовне естетичне задоволення.

З першим ударом дзвону вся маса богохильців заворушилась. Хто сидів — устав, співи лірників припинились. Всі почали побожно хреститись. В цей же час від Великої церкви в напрямі до митрополичної палати по розстелених червоних килимах рухалась процесія духовництва для "великої зустрічі" митрополита. За кілька хвилин ця ж процесія, уже очолена митрополитом, повернулась назад. У Великій церкві, серед безлічі засвічених воскових свічок, у хмарах пахучого афонського тиміяму, з піднесеним орапем архидиякон виголошував своє могутнє "Благослови, Високопреосвященніший Владико"...

Безперервно до 1 год. ночі йшла відправа, і багаточисленний народ в духовній екстазі непомітно для себе вистоявав усю відправу до кінця, і не тільки ті, яким пощастило увійти в церкву, а й ті, які стояли надворі і лише уривками чули відправу.

"Похорон Божої Матері"

Центральним пунктом відправи був "Похорон Божої Матері", який складався з читання і умиленних музикальних співів лаврського розпіту. Декілька духовних пісень виконували кращі голоси на середині храму. Всі стояли з свічками, панікадила горіли безліччю вогнів. Під загальний спів чудотворну ікону спускали з її місця над іконостасом. На ній була знаменита риза з самоцвітів, яка в свяйві свічок переливалась безліччю іскор і вогнів. Всі ставали на коліна в палкій молитві. Навіть під час катизму (читання псальмів), коли звичайно багато людей виходить з храму, в цей день

ніякого руху не було помітно: всі стояли зосереджено на своїх місцях. Навіть вночі в це свято життя Лаври не завмирало цілком, бо розмови і співи прочан не припинялися до світанку.

(Продовження буде)

П О Д Я К А

Христос Воскрес!

Ваше Високопреосвященство, Дорогий Владико, та всі вірні Св.-Покровської парафії Української Автокефальної Православної Церкви в м. Чікаго!

Не маю слів, щоб висловити достойну подяку найперше Архиєпископу Григорію й вірним Св.-Покровської парафії УАПЦ за Ваші молитви за мене грішного, що в тяжкій хворобі перебуваю. Ваші молитви я відчуваю, бо починаю, з волі Божої, трохи приходити до нормального стану здоров'я. Ноги мої воруваються. Є надія, що Господь проявить наді мною велике чудо, й одного дня я стану на ноги й стану до служіння в УАПЦ на похвалу Його святого імені та на добро нашої Святої УАПЦ.

Дякую Арх. Григорію за заклик про допомогу мені матеріальну та всім тим, що відгукнулися і внесли свою лепту для мене хворого. Це мені багато допомогло в найтяжчі хвилини мого життя.

З листом Арх. Григорія я одержав 142 дол., зібраних під час Богослужби й молитви за мене грішного. В журналі "ПУ" ч. 1/101 я мав нагоду прочитати імена всіх, хто широ віднісся на заклик і допоміг мені. Ще раз дякую й молю Милосердного Господа нашого Ісуса Христа, щоб Він вам усім відплатив десятерицею та зберіг вас усіх в добром здоров'ї, як фізичному, так і моральному.

Пізніш я одержав персонально від Його Високопреосвященства Арх. Григорія Його дар для мене в сумі 25.00 дол. За це складаю Вам, Владико, особисту й особливу подяку.

Нехай Бог обдарує Вас добрим здоров'ям та довгими роками на служіння нашій страдниці Українській Автокефальний Православній Церкві.

З любов'ю в Христі й широ вдячністю —

Прот. М. Явдась

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Хвальна Редакція!

У ч. 3 за вересень 1965 р., в якому мова про кат. Церкву (див. "Криза в Українсько-католицькій Церкві" — ред.), не вірно наслідуює деякі незбиті факти.

Не відповідає правді, нібито митроп. Шептицький не втішався великою ласкою у Ватикані. Навпаки — він нею занадто втішався. А щодо кардинальського капелюха, то йому пропонували його декілька разів. Польська влада, видно, до цієї справи докладала всіх своїх зусиль, бо якби митр. Шептицький прийняв кардинальський капелюх, то за якимись там правилами він мусів би сидіти в Римі, а Польща того тільки й хотіла. Ale митроп. Шептицький не міг міняти Львова і своєї пасти за кардинальський капелюх.

А щодо "нової унії" (на Волині — ред.), то митр. Шептицький був безрадним, бо про те дещо думало польське міністерство на спілку з езуїтами, ну й за благословенням Риму. Адже ж метою цієї огідної акції було: виховати священика "східного обряду", а по національності — поляка. Тому то до тієї т. зв. папської семінарії набирали кандидатів з-посеред поляків — з Варшави, Познання і т. д. Вчителями були: поляк-ректор Антін Домбровський, езуїт східного обряду, і ціла плеяда учителів-викладачів — езуїтів інтернаціоналу: еспанець, француз, хорват і т. д.

Були в цій семінарії і українці з Галичини. Ale їх після висвячення викидали за межі Волині до тих католицьких єпархій, з яких вони прийшли. Бо ясно, що на таку підлу працю галичани ніколи б не пішли, і тому езуїти їх викидали. A для замілювання очей мусіли тримати їх у своїх мурах. Поляками в цій семінарії опікувалися польські біскупи. До вершика цинізму доходило, як викладачі — езуїти й поляки викладали історію Укр. Церкви із французьких підручників. Можна собі уявити, в якому то світлі була представлена наша Церква! На цьому тлі доходило до зудару між семінаристами-українцями і викладачами.

Що ж до митр. Сліпого, — якщо він не

має власти й не є первоієрархом всієї (укр.) кат. Церкви, — то це ознака отаманії в ній. З хвилиною, як його іменовано Верховним Архиєпископом, він та-ку владу в цій Церкві має. А якщо його не споминають в укр. кат. Церквах, то тут в них анархія. Про цю анархію заговорив архикатолик проф. М. Чубатий у Пасейку на Академії в честь Сліпого 21 листопада 1965 року...

Бажаючи Вам всього найкращого, з християнським привітом залишаюся —

Петро ЯМНЯК

Редакція журналу "Православний Українець" щиро дякує за відгук на нашу статтю і за цінні зауваги, поправки й поради. Одного лише ми не можемо зрозуміти: чому митр. А. Шептицький, прийнявши кардинальство, мусів би перебігдати до Риму, коли, напр., польський примас Вишінський, ставши кардиналом, перебуває й далі в Польщі на своєму по-передньому становищі?!

I друге, щодо "влади" митр. І. Сліпого. Поминати то його поминають, але влади його ми не помічаємо.

—○—

До Редакції "Православний Українець"

Надсилаю 10 долярів — передплату Вашого шановного журналу, здається, за 4 роки, бо ці всі роки я хворію: мала дуже серйозну і тяжку операцію 2 роки тому, а згодом сердечний припадок, після чого маю зараз ваду (порок) серця. Дістаю невеличку пенсію від Соціального забезпечення і зараз допомагає мені "Велфар".

Я не працую уже 4 з половиною років, бо мої господарі померли, де я працювала 10 з половиною років. Я — самітня і маю 70 років. Добрі тутешні люди допомагають мені, бо я не можу багато чого робити сама, як сказав лікар.

Дуже Вам вдячна, що, не зважаючи на те, що я не платила, Ви надсилали мені увесь час "Православний Українець". Думаю, що Ви зрозумієте мое становище. Ще раз щиро Вам дякую.

З великою повагою —

Ганна Оржехівська

Авторка листа — дружина покійного професора Оржехівського — може бути зразком свідомості відчуття обов'язку перед рідною церковною пресою для багатьох православних українців і українок, які, маючи добре здоров'я і постійні, часом поважні заробітки, всіма способами уникають виконувати обов'язок передплати і дітримки нашого журналу. В цій категорії часто фігурують і люди, які вважають себе "церковними діячами".

Сердечно дякуємо Вам, Вельмишановна Пані, за Вашу постійну підтримку і за Вашу зразкову свідомість! Молитовно бажемо Вам доброго здоров'я і довгого віку!

Редакція одночасно звертається до наших читачів, а особливо до сестриць при наших парафіях із закликом допомогти пані Ганні Оржехівській. Пожертви просямо надсилати на адресу редакції.

НА МАРГІНЕСІ ДО "ІСТОРИЇ ВСЕЛЕНСЬКИХ СОБОРІВ"

Декілька років на сторінках "Православного Українця" друковано суху наукову працю п. Ярослава К. Туркала про Вселенські Собори. Не беруся писати ширшої рецензії на цю працю, а тільки хотів би звернути увагу на те, що ВШ

Автор завдав собі чимало труду, використавши величезний матеріял, щоб дати в руки українській людині таку поважну й таку потрібну працю, яка не тільки може стати посібником для студентів Св. Богословія, але вона так потрібна й для кожного священика, мало того — в нинішніх часах вона повинна бути в хаті кожного українця без різниці віровизнання.

Було б великом промахом і навіть гріхом, якби ця праця так і залишилася в журналі "Православний Українець". Її конче й за всяку ціну треба видати друком. Вона буде така потрібна в Україні по розвалі сатансько-московської комуни.

Праця настільки цінна, що на неї повинні звернути увагу всі шари нашого громадянства. Це не дешевенька агітка, як то нераз водиться, а дуже серйозна праця. Автор використав 217 посібників, щоб її написати. Це говорить само за себе. Ніякий наш дослідник Вселенських Соборів не може пройти мовчки біля цієї праці.

ВШ Автор почав велике діло й він же повинен доловити решту наснаги, непосильного труду, щоб ця праця появилася в формі книги.

Петро Ямняк

Н Е К Р О Л О Г И



БЛ. П. ЄВГЕНІЯ ГУЦАЛО

По складній операції серця, прийнявши перед тим Св. Тайни, 3 травня 1966 року в Денвері, Колорадо, заснула вічним сном бл. п. Євгенія Гуцало, залишивши в глибокому горі чоловіка Івана, сина Миколу та дочок Марію, Софію і Валентину.

Євгенія Гуцало народилася 5 січня 1922 року в с. Попівка, на Харківщині, в родині селянина. В родині було п'ятеро дітей. Коли їй було всього 9 років, помер батько. Ледве скінчивши 6 класів школи, Євгенія як найстарша в 13 років змушенна була йти до праці в радгосп, щоб помогати матері й меншим братам і сестрам. Через три роки вона пішла на модерну панщину до колгоспу, де й працювала весь час, аж до Другої світової війни.

В 1940 р. померла мати, так що весь тагар утримування родини впав на Євгенію.

В 1943 р. вона вийшла заміж і разом з чоловіком Іваном та з тисячами наших людей помандрувала в невідомі краї на Захід — шукати кращої долі. В дорозі, в холодну зиму народилася в них перша донька. Після кілька літнього перебування в Зальцбурзі в 1947 р. родина виїхала до Венесуелі, де прожила до 1956 р. Тут в родині народилося ще троє дітей.

Шукаючи кращого клімату і умов життя, Гуцали переїхали до США і оселилися в Детройті. Тут Покійна тяжко захворіла на серце, але своєчасна допомога лікаря-спеціаліста врятувала її від небезпеки.

У зв'язку з безробіттям родина переїжджає до Денверу. Не занедбуючи родинних обов'язків як добра мати-дружина, Покійна працювала ввесь час. Діставши атаку серця 3 березня, перебувала в лікарні. Після операції 3 травня тихо спочила, попрощаючись перед тим із родиною й друзями, що постійно відвідували її під час хвороби. Св. Тайни уділив їй о. Павло Зятик, Настоятель Св.-Преображенської православної парафії, до якої належала Покійна і її родина.

Похорон відбувся 7 травня з закарпатської церкви Преображення Господнього. На похорон прибув з Детройту прот. Ол. Биковець, Настоятель парафії Св. Андрія, до якої належала ця родина, а батько був будівничим нового храму. На похорон прийшло багато місцевих людей, які за 5 років познайомилися з цією мілою і побожною жінкою. Прощальне слово виголосив після Євангелії о. Ол. Биковець, що відправляв похорон у сослуженні з місцевим настоятелем о. Павлом, який духовно опікувався Покійною і її родиною, співав церковний хор. Прощальне слово викликало в багатьох ширі сльози жалю за Небіжчицею. Для печатання гробу в церкві сестра Галина Пащенко дала дрібку української землі.

Хай з Богом спочиває Небіжчиця після тяжкого життєвого шляху!

Андрій Майстрік



БЛ. П. ОДАРКА ГУДИМОВИЧ

7 липня 1966 р., після довголітньої хвороби серця, упокоїлась у Чікаго бл. п. **Одарка Трохимовна Гудимович**, залишивши в глибокій жалобі чоловіка Григорія, земляків і друзів.

Одарка Козловська народилася 19-го квітня 1900 р. на хуторі Кумінка, Ізюмського р-ну на Донеччині. Дитинство, молодість і шкільні роки провела в с. Баранне, де відвідувала школу, ведену монахами Свято-Георгіївського монастиря. У 1917 р. залишилась без батька і змушені була опікуватися своєю ріднією. Багато горя і терпіння довелося пережити їй — і арешти, і невдале одруження, і переслідування большевицьким режимом, і голод і холод. Працювала на шматок хліба для себе й родини і в Свято-Георгіївській на Донбасі, де рятувалася від переслідувань за своє "соціальне походження". З 1927 р. ділила горе й короткі радощі з своїм чоловіком Григорієм Гудимовичем.

Тяжкі переживання в прифронтовій зоні під час останньої війни відбилися на її серці — з того часу хворіла. Далекі шляхи з України повели Покійну з чоловіком на Угорщину, в Німеччину, в Бразилію і, нарешті, до США, в Чікаго, де оселилася в 1959 р. Хвороба серця продовжувалася і в кінці урвала її життя.

Похорон Небіжчиці відбувся 9 липня
(Закінчення на обкладинці)

АРХІЄПІСКОП ГРИГОРІЙ НА СЕРБСЬКОМУ СВЯТІ В НЬЮ-ЙОРКУ

З нагоди завітання Його Величності югославського короля Петра II до Нью-Йорку на запрошення Настоятеля о. ігумена Василя Войновича і Параф. Ради сербського катедрального Собору Св. Сави та з благословення сербської ієрархії в неділю, 12 червня ц. р., Високопреосвящений Владика Архиєпископ Григорій відслужив Архиєрейську Літургію в сослуженні Настоятеля Св.-Михайлівської парафії УАПЦ (яка міститься при цьому ж Соборі), чотирьох сербських священиків, сирійського архимандрита і сербського диякона.

Зустрінутий Настоятелем Собору і головою Параф. Ради п. Т. Топаловичем, король увійшов у храм разом з Його Величністю королевою Олександрою і зайняв спеціально для них приготовані місця для слухання Служби Божої.

Владика Григорій, як завжди, служив прекрасно із своєю, тільки йому притаманною староукраїнською тонацією, що зворушувала вірних до сліз.

Після Служби Божої Владика Григорій, духовенство й гості були запрошенні на королівський банкет, на якому Владика Григорій виголосив сильне, надхненне і шире слово, яке сколихнуло присутніми. Багато разів слово переривалося оплесками.

Владика говорив про те, що спільнота — поневолення жорстоким ворогом — зблизила сербський народ з українським і скерувала його думки на потребу спільної боротьби проти комунізму та його агентів, а в тому числі й проти найпідступніших із них — агентів у рясах, які і тут, на еміграції, намагаються паралізувати діяльні сили, як сербського, так і українського православ'я, виконуючи на еміграції волю "пославших їх". Тому наші вільні від комуністичних впливів Православні Церкви й створили єдиний антикомуністичний фронт і над зміцненням та поширенням цього фронту розгорнули відповідну працю.

"Наші народи, — сказав Арх. Григорій, — на 95 відсотків православні. Отже, духовна сила цих народів є в силі їхніх православних національних церков, у чистоті православ'я цих церков і в непохитній

вірності ідеї політичної і церковної незалежності їх народів. Крім того, сила вашого сербського народу лежить у згуртованості навколо законного, визнаного всім народом у свій час вільної Югославії і благословленого Сербською Православною Церквою Й. В. короля Петра II, за здоров'я і добре успіхи якого ми сьогодні молилися у прекрасному катедральному храмі. Нехай же Господь благословить короля Петра і всіх нас діжати того дня, коли буде змога відправити віячний молебень за звільнення Югославії й України від комуно-большевицького ворога-супостата і за повернення на державний трон до столиці Югославії, древнього Белграду, короля Петра II, якому бажаємо многих і многих літ".

Слова Владики покрив могутній спів многоліття королеві.

В кінці бенкету у змістовній промові король Петро, який на початку бенкету підходив під благословення Владики, згадуючи про українців, сказав:

"Ми дякуємо українському народові і Українській Автокефальний Православній Церкві за їхню допомогу. Цієї допомоги в нашій боротьбі за перемогу над спільним нашим ворогом ми ніколи не забудемо. Без співпраці всіх наших народів ми не зможемо перемогти і звільнити нашу країну. Наш народ в свою чергу зробить все, що в його силах, щоб допомогти нашим українським друзям. Наша співпраця є речевим доказом, що наші народи і їх спільна релігія залишилися на висоті своєї православної ідейності і вікових традицій, і ми горді з того, що вони — морально й духовно — належать висоті.

"Зокрема, я радий з того, що маю на году подякувати ВПреосв. Владиці Архиєпископу Григорієві за його теплу архіпастирську участь у подіях цього дня і за його святительське благословення, як дякую й його духовенству та всім присутнім на цьому бенкеті братам-українцям".

Прощаючись, король тричі поцілувався з Владикою, поцілував його руку і подарував йому свій портрет із власноручним написом. "Наша Батьківщина"

Н Е К Р О Л О Г И (Закінчення з стор. 23)

ц. р. при великій кількості народу. Похорон очолив ВПреосв. Арх. Григорій у сослуженні протопресв. Г. Сіваченка і прот. Є. Процая. Співав Катедральний хор у повному складі під керуванням С. Осійчук. На поминках після похорону зібрано на пресфонд ж. "Православний Українець" 41 дол.

Хай з Богом спочиває Небіжчиця на вільній американській землі!



БЛ. П. МАРІЯ КОНОНЧУК

Далеко від рідної лісистої Волині і від Детройту, в якому прожила багато років, 5 квітня ц. р. спочила в Бозі в глибокій старості бл. п. **Марія Конончук** у Сіятлі, штат Вашингтон, над Тихим океаном.

Покійна залишила в глибокій жалобі улюблену дочку Надію, зятя Павла Лавринюка і двох внуків — Ріту й Віктора. Похоронні відправи відбулися там же, а в Детройті відслужено було в присутності друзів Покійної і її родини панаходи в 9-ий і 40-ий день.

Крім молитов за вічний спокій Небіжчині, Настоятель висловив глибоке співчуття родині Лавринюк, яка вся працювала для церкви Св. Андрія в Детройті: Павло Лавринюк як член Параф. Ради, пані Надія як активна сестриця, панна Ріта як хористка, а Віктор як прислужник. Тільки у зв'язку з переміною місця праці голови родини ця мила родина переїхала на нове місце, а з ними і старенька немічна мати Марія, яка останні роки дуже часто хворіла. Її глибока релігійність була прикладом для багатьох.

Хай вільна американська земля буде її легкою, коли не судилося спочити на рідній волинській землі. Вічна її пам'ять.

Родинам спочилых висловлюємо глибоке співчуття.

ХРАМОВЕ СВЯТО В РОЧЕСТЕРІ

Св.-Миколаївська парафія УАПЦ в м. Рочестер, Н. Й. 22 травня ц. р., в день перенесення мощів Святителя Миколая Мирлікійського чудотворця — патрона парафії, відзначила своє храмове свято урочистими Архиерейськими Богослужіннями. На свято був запрошений ВІІ

Владика Архиєпископ Григорій.

В день свята перед входом до церкви голова Парафіяльної Ради бр. М. Сухенко зустрів Владику хлібом-сіллю, за нашим українським звичаєм, діти посипали дорогу Владиці квітами, а Настоятель парафії прот. о. Петро Сірик зустрів Архипастыря в церкві теплим привітальним словом.

Владика відслужив Божественну Літургію, святочний молебень і панаходу за поляглих на полях боротьби за волю України, всіх змучених, розстріляних, замордованих і голодом заморених комуністичною Москвою. Богослужіння прикрашував чудовим співом парафіяльний хор під керівництвом досвідченого церковного диригента бр. Юрія Оношка, бо наш диригент бр. Петро Люра був на той час хворий.

Владика Григорій Виголосив глибоко-змістовну проповідь на євангельську тему, яка зворушила всіх вірних, та подякував о. Настоятелю за його віддану працю для добра парафії, нагородивши його наперсним хрестом з оздобами, а Парафіяльний Раді й парафіянам Архипастир висловив подяку за дружню співпрацю з своїм Настоятелем.

Парафіяльне Сестрицтво влаштувало святочне прийняття в просторії парафіяльного залі, де зібралися всі після Богослужіння. Були гости з Обурну і з місцевої Св.-Покровської парафії УПЦ. Приємно було всім розділити цю трапезу з улюбленим Владикою, що завітав до нас здалека. Відчуvalась присутність Св. Духа в цій дружній Христовій родині.

Першим виступив з промовою о. Настоятель прот. П. Сірик, подякувавши ВІІ Владиці за його труди й піклування, парафіяльному Сестрицтву за прийняття, а всім парафіянам і гостям за звеличення нашого храмового свята своєю присутністю. У наступних виступах парафіян і гостей відчувалась щирість, взаєморозуміння і любов до Владики.

В заключному слові Владика закликав усіх до братерської любові і єдності та висвітлив стан УАПЦ на чужині і відношення її до Царгородської Патріархії Риму.

Розстаючись з дорогим Архипастирем, всі без винятку вважали за свій обов'язок підійти під благословення, побажати щасливої дороги і висловити надію на зустріч в цей день наступного року.

Парафіянин

ЖЕРТВОДАВЦІ НА УАПЦ ВЕЛИКОДНІЙ ДАР

Чікаго, Ілл. Катедра Покрови Божої Матері: Іван Осійчук 25 дол. Павло Стрижак 15 дол. По 10 дол.: Софія Осійчук, Каліста Чопівська, Денис Калюжний, Ол. Майданський, о. Тимофій Фінь, о. диякон Антон Зозуля, Іван Миросніченко, Микола Ляшенко. По 5 дол.: Михайло Косик, Тимофій Печенюк, Мефодій Хатько, Михайло Писаренко, Федір Силаїв, Ігор Бурлута, п-ні Мічел-Юрченко, Фатіма Павленко, Роман Прохно, Іван Сірик, Марія Кучма, Лука Леус, Іван Пелешенко, Дмитро Кондрашонок, Марія Криворученко, Федір Криворученко, сотн. Петро Партикевич, Андрій Мануша, Тетяна Сідельник, Всеволод В'юн; Петро Сущенко 4 дол. По 3 дол.: Олексій Ф. Дяченко, Павло Л. Павленко, Антон Біленко, Тихон Олександренко, Адам Петраківський. По 2 дол.: Іван Кропивний, Сксана Починська, Іван Михайловський, Надія Дяченко, Анна Галицька. **Разом — 248.00 дол.**

Детройт, Міч. Парафія Св. Андрія. По 5 дол.: д-р Ігор Борден, Михайло Різниченко, інж. Теодор Дем'яненко, Омелян Ляшкевич, Михайліна Ковалик; Микола Литвиненко (Флінт) 3 дол. **Разом — 28.00 дол.**

Нью-Йорк, Н. Й. Парафія Св. Михаїла. о. Кость Туркало 25 дол.

Обурн, Н. Й. Парафія Св. Володимира. По 5 дол.: Антін Царевич, Михайло Савченко, Федір Купчинський, Ольга Тарасенко; О. Білинський 3 дол. **Разом — 23.00 дол.**

Рочестер, Н. Й. Парафія Свт. Миколая. Павло Прокопенко 10 дол. По 5 дол.: диякон о. Петро Цимбал, Антоніна Потужна; Олена Плахітна 3 дол. **Разом — 23.00 дол.**

Філадельфія, Па. Парафія Св. Андрія. По 5 дол.: Марія Ящеко, Павло Бережний; Семен Богословець 3 дол. **Разом — 13.00 дол.**

Вотербері, Конн. Парафія Покрови Божої Матері. Прот. Митрофан Явдась 10 дол.

Форт Вейн, Інд. Парафія Св. Володимира. Мирон Безкровний 2 дол.

З різних міст: Анна Орел 5 дол., Гри-

горій Перетятько 1 дол., Анна Власюк 2 дол., Іван Яремко 3 дол., К. Вайденко 4 дол., Тетяна Шкільна 10 дол., Іван Білоус 1 дол., проф. Іван Павелко 3 дол., Пилип Товбушенко 3 дол., Петро Веремчук 2 дол., Петро Мотуз 5 дол., прот. Л. Склонений 5 дол. **З Канади:** А. Націк 5 дол., о. Ілля Швець 5 дол. (РД) і 3 дол. (ВД); Захарій Кожушко 9 дол.

ЗБІРКА У ВЕРБНУ НЕДІЛЮ

Катедральна парафія в Чікаго — 73.00 дол., парафія в Детройті — 42.10 дол., парафія в Філадельфії — 27.00 дол., парафія в Форт Вейні — 23.17 дол., парафія в Рочестері — 12.70 дол. парафія в Нью-Йорку — 54.12 дол.

ДУХІВНИЦТВО НА МАЛУ РАДУ

о. Тимофій Фінь — 20 дол. (березень-червень); прот. Петро Сірик — 10 дол. (січень-лютий); Архиєпископ Григорій — 30 дол. (липень-грудень ц. р.); прот. Петро Сірик — 20 дол. (березень-червень ц. р.).

НА ПРЕСФОНД ЖУРНАЛУ

Еалдвінвіл, Масс. Ганна Оржехівська 2.50 дол. **Чікаго, Ілл.** Василь Носенко 1 дол. Збірка на похороні бл. п. Одарки Гудимович — 41 дол. **Міннеаполіс, Мінн.** Микола Колісник 2.50 дол. Балтімора, Міл. Тимофій Проценко 1 дол. Англія. С. Бережний 1.40 дол. **Рочестер.** Парафія Свт. Миколая 8.50 дол. (на видання проповідей митр. Василя); на пресфонд журналу — 18.50 дол. По 3 дол.: прот. Петро Сірик, Павло Прокопенко; диякон Автоном Казновський 2 дол. По 1 дол.: диякон Петро Цимбал, Петро Афенко, Наталка Берч, Микола В. Сухенко, Василь Спиця, Олена Плахітна, Вал. Половинчак, Степан Тополюк, Зінаїда Підлісна, Іван Полокутін; І. Стрілецький 50 ц (Передплати на журнал і пожертви на пресфонд зібрала сестра Олена Плахітна). Щиро дякуємо!

ГРОМАДСЬКО-ХАРИТАТИВНІ СПРАВИ

На догляд за могилою С. В. Петлюри парафія Св. Андрія в Детройті 30 дол. (збірка на панахиді); на допомогу студентові Олександрові Ковальчуку 36 дол.

Сердечне спасибі всім шановним жертводавцям!